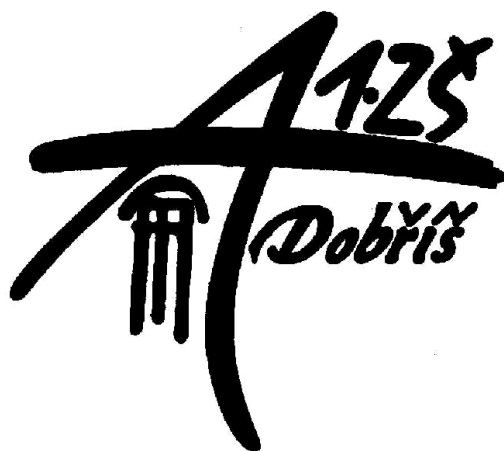

**Základní škola Dobříš,
Komenského nám. 35, okres Příbram**

PROGRAM PORADENSKÝCH SLUŽEB

čj.: ZŠ/0887/2016-ES/ŠÍ, ze dne 18. září 2016,
aktualizace k 9. září 2022

Program poradenských služeb byl zpracován v souladu s odst. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, zejména vyhlášky č. 197/2016 Sb., ze dne 2. června 2016. Program vychází ze Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže na Základní škole Dobříš, Komenského nám. 35, okres Příbram.

zpracovaly: Ing. Eva Skalická, školní metodik prevence rizikového chování

Mgr. Olga Šídová, výchovná poradkyně

1	ZAMĚŘENÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB.....	4
1.1	POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ PRO ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	4
1.2	SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ ÚČINNOSTI ZVOLENÝCH PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ	4
1.3	PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI.....	5
1.4	KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ SPOJUJÍCÍ VZDĚLÁVACÍ, INFORMAČNÍ A PORADENSKOU PODPORU K VHODNÉ VOLBĚ VZDĚLÁVACÍ CESTY A POZDĚJŠÍMU PROFESIONÁLNÍMU UPLATNĚNÍ	5
1.5	PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ A SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ŽÁKŮ Z ODLIŠNÉHO KULTURNÍHO PROSTŘEDÍ A S ODLIŠNÝMI ŽIVOTNÍMI PODMÍNKAMI.....	5
1.6	PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ NADANÝCH A MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH	5
1.7	PRŮBĚŽNÁ A DLOUHODOBÁ PÉČE O ŽÁKY S VÝCHOVNÝMI ČI VZDĚLÁVACÍMI OBTÍŽEMI A VYTVÁŘENÍ PŘÍZNIVÉHO SOCIÁLNÍHO KLIMATU PRO PŘIJÍMÁNÍ KULTURNÍCH A JINÝCH ODLIŠNOSTÍ VE ŠKOLE A ŠKOLSKÉM ZAŘÍZENÍ	5
1.8	VČASNÁ INTERVENCE PŘI AKTUÁLNÍCH PROBLÉMECH U JEDNOTLIVÝCH ŽÁKŮ A TŘÍDNÍCH KOLEKTIVŮ... 6	6
1.9	PŘEDCHÁZENÍ VŠEM FORMÁM RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ VČETNĚ RŮZNÝCH FOREM ŠIKANY A DISKRIMINACE 6	6
1.10	PRŮBĚŽNÉ VYHODNOCOVÁNÍ ÚČINNOSTI PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ ŠKOLOU USKUTEČŇOVANÝCH . 6	6
1.11	METODICKÁ PODPORA UČITELŮM PŘI POUŽITÍ PSYCHOLOGICKÝCH A SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH POSTUPŮ VE VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI ŠKOLY	7
1.12	SPOLUPRÁCE A KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCI	7
1.13	SPOLUPRÁCE ŠKOLY PŘI POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB SE ŠKOLSKÝMI PORADENSKÝMI ZAŘÍZENÍMI	7
2	PROGRAM MINIMÁLNÍ PREVENCE A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ.....	8
2.1	ÚVOD	8
2.2	HODNOCENÍ PREVENTIVNÍHO PROGRAMU RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ZA ŠKOLNÍ ROK 2021/2022	8
2.3	CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ŠKOLNÍ ROK 2022/2023.....	11
2.4	ZAMĚŘENÍ MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PRO ŠKOLNÍ ROK 2022/2023.....	11
2.4.1	<i>Garant programu, spolupracovníci, spolupráce s organizacemi a dalšími odborníky</i>	<i>12</i>
2.4.2	<i>Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence</i>	<i>12</i>
2.4.3	<i>Cíle prevence na škole, obsah prevence, konkretizace úkolů a časový harmonogram.....</i>	<i>13</i>
2.4.4	<i>Řešení přestupků</i>	<i>20</i>
2.5	ZÁVĚR	20
3	STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI.....	21
3.1	CÍL.....	21
3.2	PŘÍČINY	21
3.3	DŮSLEDKY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI.....	21
3.4	DOPORUČENÝ POSTUP PRO MINIMALIZACI ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI.....	21
3.4.1	<i>Etapa přímé podpory žáka ve výuce učitelem</i>	<i>21</i>
3.4.2	<i>Etapa – Plán pedagogické podpory.....</i>	<i>22</i>
3.4.3	<i>Etapa-podpůrná opatření.....</i>	<i>22</i>
4	ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ	23
4.1	SOCIÁLNÍ KLIMA TŘÍDY	24
4.2	AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ	29
4.3	KYBERŠIKANA.....	31
4.4	ŠIKANA.....	34
4.4.1	<i>Znaky šikany.....</i>	<i>34</i>
4.4.2	<i>Rozdělení vývoje šikanování.....</i>	<i>36</i>
4.4.3	<i>První pomoc při řešení šikany.....</i>	<i>36</i>
4.4.4	<i>Šikana z hlediska trestního zákona.....</i>	<i>39</i>
4.4.5	<i>Povinnosti školy ohledně šikany.....</i>	<i>40</i>
4.4.6	<i>Krizový plán školy.....</i>	<i>40</i>
4.4.7	<i>Spolupráce s rodiči.....</i>	<i>41</i>
4.4.8	<i>Bezpečné prostředí na škole.....</i>	<i>41</i>
5	DALŠÍ PROJEVY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ.....	43

5.1	KOUŘENÍ	43
5.2	ALKOHOL	44
5.3	OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY	45
5.4	ZÁŠKOLÁCTVÍ	46
5.5	KRÁDEŽ.....	47
	VANDALISMUS	48
5.6	PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY	49
5.7	SEBEPOŠKOZOVÁNÍ	49
5.8	NETOLISMUS	49
5.9	HAZARDNÍ HRANÍ.....	50
5.10	PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM.....	51
5.11	RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ.....	51
5.12	SYNDROM TÝRANĚHO DÍTĚTE – CAN	51
5.13	DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	53
5.14	NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ.....	53
5.15	RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ.....	54
5.16	EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS	54
5.17	HOMOFOBIE	54
5.18	NÁSILÍ	55
5.19	RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ-KRIZOVÉ SITUACE SPOJENÉ S NÁSILÍM	55
5.20	ŽÁCI S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA	56
6	BEZPEČNOSTNÍ PLÁN.....	57
6.1	BEZPEČNOSTNÍ PLÁN ŠKOLY	57
6.2	PLÁN BEZPEČNOSTI NA ŠKOLE	57
6.3	PLÁN E-BEZPEČNOSTI NA ŠKOLE	58
	PŘÍLOHA A: METODY PŘI REALIZACI PREVENCE	1
	PŘÍLOHA B: PROJEKT REALIZOVANÝ ŠKOLOU	1
	PŘÍLOHA C: DOTAZNÍKY	1
	PŘÍLOHA D: ZAŘÍZENÍ ZABÝVAJÍCÍ SE PROBLEMATIKOU PRIMÁRNÍ PREVENCE	1
	PŘÍLOHA E: PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY	1

1 Zaměření poradenských služeb

Školní poradenské pracoviště a jeho zaměření

Školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP) poskytuje poradenské a konzultační služby a sociální poradenství a terapii žákům, zákonným zástupcům (ZZ), pedagogům školy a spolupracujícím subjektům. Činnost ŠPP zajišťují výchovné poradkyně (VP), školní metodik prevence rizikového chování (ŠMP) a sociální pedagog (SOCPED).

Výchovný poradce – spolupracuje se školskými poradenskými pracovišti, středisky výchovné péče, oddělením sociálně právní ochrany dětí a Policií ČR. Projednává jednotlivé případy se žáky, zákonnými zástupci a pedagogy školy. Zajišťuje odbornou pomoc při volbě budoucího povolání žáků, spolupracuje s úřadem práce.

Školní metodik prevence – spolupracuje s výchovným poradcem a pedagogy školy. Projednává jednotlivé případy se žáky, zákonnými zástupci a pedagogy školy. Zajišťuje další spolupráci s organizacemi zabývajícími se prevencí.

Sociální pedagog – pracuje s žáky ohroženými školním neúspěchem, spolupracuje s výchovným poradcem i metodikem prevence, žáky a jejich rodinami, pedagogy školy, převážně třídními učiteli a vedením, spolupracujícími subjekty (neziskové organizace, OSPOD, Policie ČR, Probační a mediační služba, nízkoprahové kluby apod.). Podílí se na preventivní činnosti školy, propojuje rodinu žáka se školou a dalšími institucemi.

1.1 Poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Plán pedagogické podpory (PLPP) sestavuje na 1. stupni třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce nebo školního metodika prevence. Na 2. stupni PLPP sestavuje učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci třídního učitele (TU) a výchovného poradce nebo školního metodika prevence. Přítomnost výchovného poradce nebo školního metodika prevence nebo sociálního pedagoga při tvorbě PLPP určuje typ zjištěných speciálních potřeb ve vzdělávání.

Individuální vzdělávací plán (IVP) jako podpůrné opatření navrhuje školské poradenské zařízení a na základě tohoto doporučení zpracovává na 1. stupni třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci pracovníků ŠPP. Na 2. stupni IVP sestavuje učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci třídního učitele a výchovného poradce nebo školního metodika prevence. Přítomnost pracovníka ŠPP při tvorbě IVP určuje typ zjištěných speciálních potřeb ve vzdělávání.

1.2 Sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření

ŠPP stanoví termín přípravy PLPP, IVP, způsob vyhodnocování naplňování plánu, organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy a žákem samotným.

Při spolupráci se žáky a třídními učiteli sleduje vývoj a adekvátně domlouvá návaznou spolupráci s pedagogy a rodinou dítěte tak, aby byl PLPP či IVP efektivní a naplňován v zájmu dítěte, případně doporučuje jiný způsob a metodu.

1.3 Prevence školní neúspěšnosti

Cílem je vyhledat a včas odhalit příčiny výukových obtíží a co nejdříve s žáky pracovat na vytvoření vhodných podmínek tak, aby nedocházelo k rozvoji problémů, ale jejich nápravě či alespoň zmírnění. Úspěšný žák je dobře přizpůsobený školním podmínkám – plní zadané úkoly a prospívá. Neúspěšný žák si předem ve stanoveném čase neosvojí učivo. Při řešení školních neúspěchů pravidelně spolupracují učitelé, rodiče a samotní žáci. Využívají také konzultace s odborníky.

1.4 Kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesionálnímu uplatnění

Kariérové poradenství doporučuje profesní a vzdělávací možnosti žáků, vede a motivuje žáka k přemýšlení o otázkách svého budoucího života, sebepoznávání, ke správné volbě studia při hledání vhodné volby povolání. Poskytuje informace o možnostech profesního uplatnění. Žáci a jejich zákonní zástupci mají možnost využívat ve škole individuální konzultace.

1.5 Podpora vzdělávání a sociální začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami

Pro úspěšné vzdělávání těchto žáků je nejdůležitějším činitelem především učitel, který dovede volit vhodné přístupy a vytvářet ve třídě i ve škole příznivé společenské klima. Škola respektuje specifika žáků, využívá výukové postupy vhodné pro rozmanité učební styly žáků a různé způsoby organizace výuky a zabezpečuje tyto podmínky:

1. individuální nebo skupinová péče
2. pomoc asistenta pedagoga
3. menší počet žáků ve třídě
4. odpovídající metody a formy práce
5. specifické učebnice a materiály
6. pravidelná komunikace a zpětná vazba

1.6 Podpora vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Na podnět pedagogů školy, zákonných zástupců VP koordinuje spolupráci se školským poradenským zařízením. Na základě doporučení školského poradenského zařízení pak VP spolu s vyučujícími sestavuje podpůrná opatření prvního stupně, zejména v úpravě obsahů, forem a metod při vzdělávání těchto žáků v rámci školního vzdělávacího programu Brána do života.

1.7 Průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení

Škola uplatňuje základní postupy a nejdůležitější zásady při začleňování žáků-cizinců do výuky:

1. navazuje spolupráci s rodiči

2. správně zařadí žáka do vyučovacího procesu na základě věku žáka, jeho dosavadního vzdělávání a znalosti českého jazyka
3. běžnou výuku organizuje speciálním způsobem – spojuje metody běžně užívané s metodami uplatňovanými ve výuce s dětmi s poruchami učení
4. pracuje s názornými pomůckami
5. přistupuje k výuce českého jazyka jako k výuce cizího jazyka (z pozice žáka-cizince)
6. nekumuluje v jedné třídě vyšší počet cizinců
7. integruje cizince do kolektivu třídy a školy a zabraňuje jejich společenské izolaci
8. připravuje třídu na přijetí žáka-cizince
9. podporuje toleranci ze strany žáků a učitelů
10. vybízí žáka-cizince ke kooperaci s českými žáky
11. navazuje spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou a nestátními neziskovými organizacemi

1.8 Včasná intervence při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů

Komunikace mezi ŠMP, VP, SOCPED a ostatními pedagogickými pracovníky je na vysoké úrovni. Vyučující monitorují situaci ve třídách, jakékoliv signály rizikového chování okamžitě hlásí TU, který situaci konzultuje se ŠMP, VP, SOCPED a následně řeší. Žáci znají svá práva a své možnosti a vědí, na koho se mají v případě problémů obrátit. Většina žáků kontaktuje TU. TU informuje pracovníka školního poradenského pracoviště a ti na základě typu problematiky nastaví vhodnou spolupráci a konkrétního odborníka. V jiných případech se na ŠPP obracují žáci, kterým se chování svých spolužáků k jiným žákům nelíbí. Další informace o problémech získáváme nejenom od ZZ ale i od kterékoli další osoby, která závadové jednání oznámila (neziskové organizace, vedoucí kroužků aj.).

1.9 Předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace

Škola se při předcházení krizovým situacím a rizikovému chování žáků řídí legislativními dokumenty a metodickými doporučeními. Základem úspěšné prevence jsou kvalitně nastavená vnitřní pravidla školy. Základním dokumentem je školní řád, který přesně vymezuje povinnosti žáků i pedagogů školy ve vztahu k organizaci života školy a vymezuje pravidla pro soužití ve třídách v průběhu vyučování a mimo něj. Program poradenských služeb obsahuje Školní program proti šikanování, Plán bezpečnosti, Plán e-bezpečnosti, Postupy při nálezů a konzumaci tabáku a OPL, Postupy při výskytu záškoláctví, krádeží, vandalismu, poruch příjmu potravy a sebepoškozování.

1.10 Průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů školou uskutečňovaných

Preventivní aktivity se průběžně vyhodnocují. Zpětnou vazbu poskytují okamžitě po ukončení akce žáci. Využíváme ústní formu a formu jednoduchých hodnotících technik. Dalším hodnotitelem je TU, který se akce zúčastnil. Výsledků hodnocení slouží k úpravě náplně dalších programů. V průběhu školního roku ve třídách probíhá šetření, které zpracovává a

vyhodnocuje ŠMP a SOCPED. Každoročně TU vypracovávají sociogramy, které se stávají součástí historií tříd.

1.11 Metodická podpora učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy

Metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů při vzdělávací činnosti školy poskytuje výchovný poradce a školní metodik prevence rizikového chování ve spolupráci se sociálním pedagogem. Učitelům doporučují vhodné semináře, vzdělávací kurzy a odbornou literaturu a při nastínění sociální, rodinné, kulturní i ekonomické situace rodiny usměrňují způsob komunikace a práce se žáky. Při volbě vzdělávání se vždy řídí plánem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na daný školní rok. Pedagogové školy mohou dále spolupracovat s mentorem, který nabízí individualizovaný přístup při profesním růstu jak v kvalitě pedagogických kompetencí, tak také v úspěšné implementaci vzdělávacích strategií a požadavků kladených na učitele zvenčí prostřednictvím vlastní vnitřní motivace.

1.12 Spolupráce a komunikace mezi školou a zákonnými zástupci

Rodiče jsou informováni o tom, co se děje ve škole na třídních schůzkách, formou individuálních rozhovorů, prostřednictvím informačního panelu, regionálního tisku nebo webových stránek školy. S preventivními programy školy jsou seznámeni na začátku školního roku. Minimální preventivní program, Program proti šikanování a Bezpečnostní plán jsou umístěny na webových stránkách školy.

Školská rada je šestičlenná.

Třídní důvěrníci Sdružení rodičů a přátel dětí školy se scházejí dle potřeby rodičů, nejméně však dvakrát ročně. Zde jsou zástupci rodičů podrobně informováni o výsledcích vzdělávání žáků, o personálním zajištění výuky, o aktivitách a prezentaci školy na veřejnosti, úrovni materiálního zabezpečení výuky, záměrech a dalším rozvoji školy.

Zákonní zástupci žáka mají možnost vyjádřit své názory a vyměnit si je s učiteli kdykoliv na třídních schůzkách nebo na individuálních konzultacích. Zajištění vysoké informovanosti rodičů a dobrá komunikace s rodiči je jeden z hlavních cílů naší školy.

1.13 Spolupráce školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními

Pracovníci ŠPP spolupracují se všemi školskými poradenskými zařízeními v regionu. Primárně se VP a ŠMP dále zúčastňují setkání pořádaných školskými poradenskými zařízeními jak v regionu, tak i na celostátní úrovni.

2 Program minimální prevence a prevence rizikového chování

2.1 Úvod

Období školního vzdělávání je velmi významné při formování osobnosti mladých lidí a vše, co se v tomto období nepodaří, se jen velmi obtížně napravuje. V současné době konstatujeme, že drogová problematika, agresivní a ponižující chování, ubližování v kyberprostoru je celospolečenským problémem. To je také důvod, proč je prevenci rizikových projevů chování u školní populace věnována mimořádná pozornost všech složek podílejících se na řízení v oblasti školství.

Obečným cílem je výchova k předcházení, minimalizaci či oddálení rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací a dále pak motivace k opuštění rizikového chování, pokud již nastalo a ochrana před dopady rizikového chování, pokud již nastalo ve výrazné formě.

Hlavním cílem strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 je minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže prostřednictvím efektivního systému prevence působením všech na sebe vzájemně navazujících subjektů. Prevence by měla pomoci dětem organizovat jejich volný čas nabídkou různých aktivit a motivovat je ke zdravému životnímu stylu. Naše škola připravila a realizuje komplexní, systémový a dlouhodobý program primární prevence rizikového chování, který je součástí vzdělávacího programu školy „Brána do života“ a vychází z aktuálních potřeb školy, který zahrnuje specifickou i nespecifickou primární prevenci a využívá různých metod a forem práce.

Při sestavování Minimálního programu drogové prevence a prevence rizikového chování pro školní rok 2022/2023 se vycházelo z pramenů:

- Program minimální prevence pro školní rok 2021/2022
- situace na škole
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti č. j. MSMT – 1981/2015-1

2.2 Hodnocení preventivního programu rizikového chování za školní rok 2021/2022

1. Zaměření Minimálního preventivního programu

Minimální preventivní program rizikového chování (MPP) byl ve školním roce 2021/2022 zaměřený na:

1. zvýšení bezpečnosti na škole
2. rozvoj sociálních dovedností pro život

3. tvorbu prostředí nepodporující násilí
4. prevenci agresivního chování na I. stupni
5. bezpečnost ve virtuálním světě
6. bezpečné chování na silnici

2. Preventivní aktivity

Preventivní aktivity, které zajišťovaly plnění MPP, byly realizovány zejména v průběhu celého školního roku v rámci školního vzdělávacího programu Brána do života. Další akce-besedy, přednášky a projekty jsme realizovali vlastními silami, některé zajišťovali externí organizace:

Preventivní aktivity po ročnících:

ročník	akce	zajišťoval
I.	Zdraví a nemoc Já a moji kamarádi Dopravní výchova	ŠMP ŠMP MP Dobříš
II.	Lod' třídy Léčivé a jedovaté rostliny	ŠMP ŠMP
III.	Ostrov třídy Co se dostává do mého těla Dopravní výchova	ŠMP ŠMP MP Dobříš
IV.	Naše třída Návykové látky Dopravní výchova	ŠMP ŠMP MP Dobříš
V.	Já a moje třída Kyberšikana Dopravní výchova	ŠMP ŠMP MP Dobříš
VI.	Preventivní programy Vztahy ve třídě a Návykové látky Kyberšikana	Magdalena o. p. s Policie ČR
VII.	Preventivní programy Nelegální látky a Komunikace a řešení problémů	Magdalena o. p. s
VII.	Preventivní programy Nelegální návykové látky a Holky a kluci-dva jiné světy	Magdalena o. p. s
IX.	Preventivní programy Nelegální návykové látky a Partnerské vztahy Trestní a právní odpovědnost Požární prevence	Magdalena o. p. s Policie ČR SOU a SOŠ Dubno

3. Školení pedagogických pracovníků v oblasti prevence

Ve školním roce 2021/2022 se pedagogičtí pracovníci zúčastnili vzdělávacích akcí v oblasti prevence rizikového chování. 15 vyučujících absolvovalo základní kurz Zdravotníka, ostatní

vyučující doškolovací kurz Zdravotníka. Jeden vyučující dokončil studium Výchovného poradce a jeden absolvoval studium Speciální pedagogiky.

Školení, webináře	účastník
Kariérní poradenství	VP
Odborná konference – autismus	AP
Jak pracovat s dětmi s náročným chováním	U
Sebepoškozování	ŠMP
Setkání VP	VP
Spolupráce školy, rodičů a OSPOD	VP
Otevřená komunikace a řešení konfliktů	U
Chronicky nemocný žák	U
Týdny duševního zdraví	AP
Cesty spolupráce	VP, U
Komunikace školy s rodinou pohledem OSPOD	ŠMP
Jak efektivně vést diskuse	U
Aktivita ve školském prostředí	U
Rizikové chování v důsledku týrání dětí	ŠMP
Právo ve škole II	ŠMP
Agrese rodičů a žáků jako bezprostřední riziko pro školu	ŠMP
Diskuse v třídnických hodinách efektivně	U
Školní poradenské pracoviště v praxi	VP
Kariérní poradenství	VP

4. Školní poradenské pracoviště

Ve školním roce pracovalo školní poradenské pracoviště (ŠPP) ve složení VP, ŠMP a paní učitelka Monika Housková, která získávala zkušenosti pro práci výchovného poradce. ŠPP zajišťovalo metodickou a koordinační činnost, informační a poradenskou činnost. Provedlo 36 jednání se žáky týkající se jejich chování, 4 jednání týkající se výukových obtíží, 1 jednání se žáky, které se týkalo pouze jiných obtíží (osobní a rodinné), z toho se zákonnými zástupci žáka se jednalo 26 případech.

5. Závěr

Minimální preventivní program rizikového chování je nedílnou součástí Plánu poradenských služeb. Jeho realizaci zajišťuje Školní poradenské pracoviště, které i v tomto školním roce pracovalo ve složení VP a ŠMP. Obě pracovnice společně s paní učitelkou Monikou Houskovou se zabývaly prevencí rizikového chování, vyhledávaly žáky s rizikem nebo projevy rizikového chování a poskytovaly poradenské služby těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, řešily výchovné problémy, zajišťovaly a předávaly odborné informace o problematice rizikového chování vyučujícím a pomáhaly TU při práci se třídou. I v tomto školním roce byla škola registrována v projektu Nenech to být, který zajišťuje anonymní nahlášení problémů, které se na škole vyskytují. V tomto školním roce jsme neobdrželi žádné oznámení.

I tento školní rok byl částečně ve znamení nepříznivé epidemiologické situace, kdy výuku i realizaci programů ovlivňovali časté karantény tříd. Žáci i vyučující již v minulém školním roce zlepšili své digitální dovednosti, proto jsme se zaměřili na zlepšení sociálních

dovedností, na vztahy v třídních kolektivech, komunikaci a spolupráci. Naplňováním vytyčených cílů MPP se zabývali jak pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci školy, tak i další externí organizace. Probíhající akce byly podřízeny cílům určených na základě výsledků šetření, které proběhlo na začátku školního roku. MPP byl zaměřený zejména na dvě cílové skupiny – žáky I. stupně a žáky šestého ročníku. Přesto se podařilo zajistit další preventivní aktivity i pro ostatní ročníky II. stupně díky dotaci prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy z Programu 2021 pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu prevence v rámci Tematického zadání Primární prevence. Programy primární prevence zajišťovala nestátní nezisková organizace Magdaléna o. p. s. I v tomto školním roce hodnotíme spolupráci ŠPP a třídních učitelů jako výbornou. Všichni učitelé spolupracují při monitorování vztahů ve třídách, společně konzultují a rozebírají chování dětí. TU ve většině případů nežádoucí chování okamžitě sami řeší, sjednávají nápravu, některé případy řeší společně se ŠPP.

Pro příští školní rok se nám podařilo zajistit dotaci na realizaci preventivních programů prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy z Programu 2022 pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu prevence v rámci Tematického zadání Primární prevence. Bohužel kvůli omezenému množství finančních prostředků fondu a velkému počtu žádostí jsme obdrželi pouze polovinu částky. Z toho důvodu budeme realizovat harmonizační programy ve 4. a 5. ročníku. Díky dotaci na oblast prevence, kterou získalo město Dobříš, bude i v příštím školním roce realizovaný i program v 6. ročníku.

2.3 Charakteristika školy a analýza současného stavu na školní rok 2022/2023

Minimální preventivní program (MPP) je vypracován pro potřeby Základní školy Dobříš, Komenského nám. 35, okres Příbram. Jedná se o úplnou základní školu s devíti postupnými ročníky. Na prvním i na druhém stupni jsou v jednotlivých ročnících tři třídy, kromě třetího ročníku, ve kterém jsou v tomto školním roce třídy čtyři a šestého ročníku, kde jsou třídy dvě. Základní školu navštěvuje 670 žáků, z toho 391 žáků je na prvním stupni. Na škole působí 49 pedagogů a 20 asistentů pedagoga, vyučuje se podle školního vzdělávacího programu „Brána do života“. Činnost sedmi oddělení školní družiny se řídí podle školního vzdělávacího programu pro školní družinu pod názvem „Kdo si hraje, nezlobí“.

Škola je umístěna v centru města v klidové zóně. Po roce 1989 prošla škola několika fázemi úprav: přestavba půdních prostor na učebny, postupná oprava vnějšího pláště školy, výměna dřevěných oken za plastová, instalace klimatizačních jednotek do nejvíce exponovaných tříd v půdní vestavbě a v učebně ICT, vybavení nové počítačové učebny a počítačové učebny pro žáky se specifickými poruchami učení a instalace interaktivních tabulí. Naposled prošla škola rozsáhlou rekonstrukcí, výsledkem které jsou čtyři nové učebny, nové šatny a varna.

Začátkem školního roku byl v šestém ročníku zadán dotazník monitorující klima třídy. Třídní učitelé společně s ostatními vyučujícími provedli v průběhu měsíce září mapování situace v jednotlivých třídách vůči rizikovým formám chování žáků. S vyučujícími byl proveden rozhovor a dotazníkové šetření, na základě kterých jsme vyvodili cíle prevence pro jednotlivé třídy.

2.4 Zaměření Minimálního preventivního programu pro školní rok 2022/2023

Minimální preventivní program pro tento školní rok je zaměřen:

- na zvýšení bezpečnosti na škole
- na rozvoj sociálních dovedností pro život

- na tvorbu prostředí nepodporující násilí
- na prevenci agresivního chování na I. stupni
- na bezpečnost ve virtuálním světě
- na bezpečné chování na silnici

Monitorování situace na škole budeme pravidelně zajišťovat dotazníkovým šetřením. V listopadu provede Školní poradenské pracoviště diagnostiku třídního kolektivu dotazníkem B-3 v šestém ročníku-jaké jsou vztahy ve třídě, zda se tam neobjevují vyučujícím skryté agresivní prvky. Tento ročník je naší cílovou skupinou, jednak z důvodu přestupu žáků na II. stupeň, seznamování se s novým třídním učitelem a dalšími vyučujícími, kteří budou ve třídě vyučovat a zejména z důvodu, že se jedná o kolektivy, do kterých přicházejí žáci z okolních škol. V nově vznikajících kolektivech je důležité nastavení takových pravidel, které budou podporovat pozitivní třídní klima a které budou zamezovat výskytu nežádoucích projevů chování.

2.4.1 Garant programu, spolupracovníci, spolupráce s organizacemi a dalšími odborníky

Ředitel školy má odpovědnost za podporu, vytváření a realizaci programu. Školní metodik prevence koordinuje přípravy a realizuje program. Pedagogičtí pracovníci začleňují preventivní témata do výuky svých jednotlivých předmětů. Třídní učitelé mají nezastupitelný význam při monitoringu rizikového chování ve své třídě, při realizaci preventivních programů a jejich evaluaci.

Členové výchovně-preventivního týmu:

- ředitel školy, nebo jeho zástupce – jeho přítomnost je důležitá z hlediska komunikace s rodiči při řešení problémů týkajících se rizikového chování
- výchovný poradce
- školní metodik prevence
- sociální pedagog
- vyučující Výchovy ke zdraví a Občanské výchovy, kteří mají v rámci svého předmětu k této problematice blízko a mohou v rámci osnov aktuálně působit

Spolupráce s dalšími organizacemi:

- Pedagogicko-psychologická poradna v Příbrami
- Středisko výchovné péče v Příbrami
- MÚ Dobříš-odbor sociálně právní ochrany dětí
- Magdaléna o. p. s.
- Městská policie Dobříš
- Policie ČR
- Společně k bezpečí o. s.
- Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje – územní odbor Příbram
- Dobříšské listy – budeme nadále poskytovat informace nejenom o akcích školy, ale zahájení a realizaci Minimálního preventivního programu ve škole.

2.4.2 Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence

V průběhu školního roku 2022/2023 se pedagogičtí pracovníci školy opět budou zúčastňovat vzdělávacích akcí v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podle aktuální nabídky. Ve zvýšené míře se výchovný poradce a školní metodik prevence budou zúčastňovat školení zaměřených zejména na rizikové chování a jeho prevenci, komunikaci, řešení konfliktů, interakci mezi žákem a učitelem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování

postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostního a sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování a v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy. Se získanými informacemi budou pravidelně seznamovat ostatní pedagogické pracovníky.

Při realizaci prevence, která má být účinná, efektivní a plnohodnotně splňující kritéria kvality, pomáhá preventivní tým, protože nelze spoléhat na to, že metodik zvládne sám komplexní preventivní působení na děti, rodiče i pedagogický tým v plné šíři.

2.4.3 Cíle prevence na škole, obsah prevence, konkretizace úkolů a časový harmonogram

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti naší školy vychází z vypracované Strategie prevence a z výsledků dotazníkového šetření mezi žáky i učiteli, reaguje na potřeby školy v tomto školním roce a představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- agresivní chování a šikana (viz kapitola 4 Školní program proti šikanování)
- kyberšikana (viz kapitola 4 Školní program proti šikanování)
- bezpečné chování (viz kapitola 5 Další projevy rizikového chování)

Cílem našeho programu je realizace dlouhodobého komplexního primárního programu, do kterého je zahrnuto vše důležité: formování postojů žáků ke zdraví a zdravému životnímu stylu, rozvoj schopností žáka chránit a zlepšovat své zdraví, dělat zdravější rozhodnutí, vytváření přátelské a klidné atmosféry na škole, spolupráce se žáky a rozpoznávání jejich možností, prosazování rozumných a přiměřených pravidel týkajících se návykových látek na škole, zvyšování odolnosti dětí proti negativnímu působení nabídky drog, podpora zdravého sebevědomí, hledání pozitivních alternativ pro selhávající a problémové žáky, pěstování schopnosti mít život pod kontrolou, pozitivní mezilidské vztahy, úcta k životu druhého člověka, respekt k individualitě každého jedince, etické jednání, jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince, osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času. K tomuto cíli využijeme různých metod aktivního sociálního učení, individuálního přístupu k žákům, třídnických i konzultačních hodin. Cílem je i motivace učitelů k aktivnímu zapojení se do realizace programu ve svých hodinách i na neformální bázi při komunikaci se žáky, ke spolupráci s kolegy a k vzájemné informovanosti o chování žáků. V rámci minimálního programu uplatňujeme postupy:

A) aktivity zaměřené na poskytování informací v rámci vzdělávacího procesu a programy sociálního učení, programy pomáhající žákům čelit sociálnímu tlaku, programy zaměřené na komunikaci a její zkvalitnění, nenásilné zvládání konfliktů a zvyšování sebevědomí, změny postojů

B) nabídku mimoškolních aktivit a školního klubu

C) poradenská činnost na škole nebo ve spolupráci s PPP v Příbrami

ad A)

Obsah prevence:

1. ročník – Člověk a zdraví

Počátky týmové práce, pomoc druhému, spolupráce

Sdělování svých myšlenek – komunikace

Naslouchání druhému

Zdraví a nemoc, zdraví duševní a fyzické, nemoc

Jak si můžeme udržovat své zdraví – zdravý spánek, větrání...

Využití přísloví: Zdravý jako řepa

Slogany: Chraň své zdraví, Nenič si své zdraví, Zdraví máš jen jedno
Základní hygienické návyky
Léky – základní pravidla při užívání léků, závislost na lécích
Osobní bezpečí – vztah k neznámé osobě
Pozor na úrazy
Dopravní výchova

2. ročník – Člověk a zdraví

Naslouchání druhému
Otevřená komunikace
Umění týmové práce
Řešení konfliktů
Přírodní látky – rostliny – jejich prospěšnost a škodlivost
Lesní plody
Poznáváme houby – jedlé a jedovaté
Léčivé rostliny – byliny, výroba léků
Znalost běžných léků, zásady užívání léků
Vitamíny – přírodní a syntetické
Osobní bezpečí – sám doma, sám na ulici, navazování kontaktů
Dopravní výchova
Pozor na úrazy

3. ročník – Člověk – zdraví a návykové látky

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními
Pozitivní vnímání sebe sama
Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)
Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců
Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem
Droga – vysvětlení
Základní informace – tabák
Reklama na tabák – její funkce
Základní informace – alkohol
Reklama na alkohol – její funkce
Energetické nápoje, nápoje dětí při oslavách
Základní informace – kofein, thein
Instituce, které se zabývají pomocí
Domácí chemické prostředky na čištění, praní a úklid – zacházení s nimi

4. ročník – Zdraví a zneužívání návykových látek

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními
Pozitivní vnímání sebe sama
Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)
Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců
Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem
Rozlišení návykových látek na legální a nelegální
Způsoby rozšiřování návykových látek
Způsoby odmítání návykových látek, problémy s odmítáním
Nácvik odmítání

Osobní bezpečí – kamarádství a důvěra

5. ročník – Zdraví, návykové látky a osobní bezpečí

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními

Pozitivní vnímání sebe sama

Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)

Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců

Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem

Popsat základní stavbu a funkce orgánů těla

Jak droga škodí jednotlivým orgánům – tabák a alkohol

Návykové látky a jednotlivé profese

Samostatné rozhodování

6. ročník

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními

Pozitivní vnímání sebe sama

Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)

Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců

Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem

Rostliny a jejich moc

Dělení drog-legální a nelegální

Některé drogy a jejich účinky-tabák, alkohol, cannabisové drogy, těkavé látky, léky

Základní stručné informace z legislativy

7. ročník

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními

Pozitivní vnímání sebe sama

Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)

Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců

Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem

Základní fakta o některých návykových látkách – tabák, nikotin, alkohol, cannabisové drogy, těkavé látky

Země, kde se drogy pěstují a vyrábějí

Základní informace o legislativě související s návykovými látkami

Rozlišovat mezi mýty o návykových látkách, stereotypy spojenými s jejich zneužíváním a mezi fakty

Použít vhodné techniky pro zvládnutí situací, ve kterých se drogy mohou vyskytovat

Osobní zodpovědnost za své rozhodnutí – důsledky

8. ročník

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními

Pozitivní vnímání sebe sama

Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)

Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců

Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem

Základní fakta o některých návykových látkách, jejich účinky, rizika-tabák, nikotin, alkohol, cannabisové drogy, těkavé látky, halucinogeny, léky
Cesty nelegálních drog do ČR-heroin, kokain, cannabisové drogy
Informace o legislativě související s legálními i nelegálními návykovými látkami v ČR a v Evropě
Způsoby propagace drog
Doping
Použití vhodných technik pro zvládnutí situací, ve kterých se drogy mohou vyskytovat
Informace o střediscích, kde získají radu a pomoc
Osobní zodpovědnost za své rozhodnutí – důsledky
Zásady pro poskytování pomoci druhým

9. ročník

Rozvoj sociálních dovedností – navazování zdravých vztahů s ostatními
Pozitivní vnímání sebe sama
Rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, empatie, asertivita, vůle)
Učení se respektování lidských práv, individuálních potřeb a odlišností jednotlivců
Vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem
Základní fakta o vybraných návykových látkách, jejich účinky a rizika – tabák, alkohol, cannabisové drogy, halucinogeny, stimulační látky, těkavé látky, léky
Informace o právních předpisech souvisejících s legálními a nelegálními návykovými látkami
Způsoby propagace drog
Různé druhy závislostí
Sekty, drogy, náboženství
Extremistické skupiny a drogy
Informace o střediscích, kde získají radu a pomoc
Osobní zodpovědnost za své rozhodnutí – důsledky

Konkretizace úkolů a časový harmonogram:

Za koordinaci preventivních aktivit ve škole zodpovídá školní metodik prevence.

Září

- schůzka pracovníků školního poradenského pracoviště (ŠPP), konkretizace úkolů
- dotazníkové šetření u žáků 6. ročníku
zodpovídají TU
- zajistit preventivní programy v rámci spolupráce s různými institucemi
zodpovídá ŠMP
- seznámit žáky se školním řádem, krizovým plánem školy, bezpečnostním plánem školy
zodpovídají TU
- dotazníkové šetření u TU I. a II. stupně
zodpovídá ŠMP
- realizace harmonizačního kurzu ve 4. a 5. ročníku – Magdaléna o. p. s.
zodpovídá ŠMP
- dotazníkové šetření u žáků II. stupně
zodpovídá ŠMP a TU
- odevzdat vypracovaný MPP
zodpovídá ŠMP

- realizovat projekt u žáků 5. ročníku – Já a moje třída
- *zodpovídá ŠMP*

- návštěva nízkoprahového zařízení Terén – 5. a 6. roč.
zodpovídají TU

Říjen

- schůzka ŠPP
- doplnit MPP o výsledky anket
zodpovídá ŠMP
- realizovat projekt u žáků 4. ročníku – Naše třída
zodpovídá ŠMP
- realizace preventivního programu v 6. ročníku – Magdaléna o. p. s.
zodpovídá ŠMP
- klást důraz na třídnické hodiny, všimnout si nežádoucího chování žáků a případné problémy projednat s VP a ŠMP
zodpovídají TU

Listopad

- schůzka ŠPP
- předat aktuální informace ohledně prevence pedagogickému sboru na poradě
zodpovídá ŠMP
- seznámit rodiče s Krizovým plánem školy, Bezpečnostním plánem školy, informovat rodiče o možnosti besed, individuálních konzultací se ŠMP (formou tř. schůzek)
zodpovídají TU
- dotazníkové šetření v 6. ročníku – dotazník B-3
zodpovídá ŠPP
- realizovat projekt u žáků 3. ročníku – Ostrov třídy
zodpovídá ŠMP

Prosinec

- schůzka ŠPP
- realizovat projekt u žáků 2. ročníku – Loď třídy
zodpovídá ŠMP
- vypracovat sociogramy tříd
zodpovídají TU a ŠMP

Leden

- schůzka ŠPP
- realizovat projekt u žáků 1. ročníku – Zdraví a nemoc, prevence úrazů
zodpovídá ŠMP
- vyhodnocení sociogramů
zodpovídá ŠPP
- schůzka výchovně-preventivního týmu

Únor

- schůzka ŠPP
- zhodnotit dosavadní průběh a plnění MPP na I. a II. stupni
zodpovídá ŠMP

- realizovat projekt u žáků 5. ročníku – Kyberšikana a šikana
zodpovídá ŠMP a U informatiky

Březen

- schůzka ŠPP
- realizovat projekt u žáků 4. ročníku – Návykové látky
zodpovídá ŠMP
- Helpíkův pohár – 5. ročník
zodpovídá ŠMP

Duben

- schůzka ŠPP
- spolupráce s TU (mapování problémů, pomoc)
zodpovídá ŠMP a TU
- realizovat projekt u žáků 3. ročníku – Co se dostává do mého těla
zodpovídá ŠMP
- využívat třídnické hodiny k preventivním aktivitám
zodpovídají TU

Květen

- schůzka ŠPP
- zhodnotit jednotlivé činnosti formou ankety v rámci primární prevence (třídnické hodiny, účast na besedách zaměřených na prevenci, apod.)
zodpovídá ŠMP
- realizovat projekt u žáků 2. ročníku – Jedovaté a léčivé rostliny, léky
zodpovídá ŠMP
- realizovat besedu Čas proměn – mezi námi děvčaty – 7. ročník
zodpovídá ŠMP

Červen

- schůzka ŠPP
- výlety a exkurze pro jednotlivé ročníky
zodpovídají TU
- realizovat projekt u žáků 1. ročníku – Já a mí kamarádi
zodpovídá ŠMP
- zhodnotit jednotlivé aktivity pro žáky, navrhnout další možnosti v oblasti primární prevence na další školní rok
zodpovídá ŠPP, TU

Celoročně:

- poskytování informací týkajících se zdraví, zdravého životního stylu a rizikového chování
zodpovídají vyučující jednotlivých předmětů
- využívání skupinových forem práce při formování osobnosti, působení na formování postojů žáků, zlepšení komunikativních dovedností žáků, schopnosti empatie, vytváření kladných životních postojů, posilování sebedůvěry, vytváření etických norem chování, posilování volných vlastností, osvojení zdravého životního stylu, vedení k zodpovědnému a samostatnému rozhodování, odmítání popudů vedoucích k sebestrukci, akceptování a tolerance vůči nedostatkům druhých lidí, akceptování rozmanitostí a individuálních zvláštností jedinců a jejich skupin

zodpovídají všichni vyučující

- protidrogová preventivní strategie uplatňovaná na I. stupni podle Metodiky práce s dětmi v oblasti prevence rizikových jevů a podle metodiky Drogové prevence pro MŠ a I. stupeň ZŠ Mgr. Dagmar Novákové
zodpovídá ŠMP
- poskytování poradenské činnosti
zodpovídají ŠMP a VP ve spolupráci s ostatními organizacemi zabývajícími se primární prevencí

ad B)

Nepovinný předmět pro školní rok 2022/2023:

Užití výtvarné činnosti pro 6. ročník

Nabídka kroužků:

Anglický jazyk	Školní časopis
Český jazyk	Robokids
Japonský jazyk	Vaření
Matematika	Logopedický nácvik
Hrátky s matematikou	Přírodovědný kroužek
Příprava na přijímací zkoušky – český jazyk	Vaření
Výtvarné techniky	Míčové a pohybové hry
Šikulka – ruční práce	Basketbal
Drátkování a jiné dovednosti	Gymnastika - dívky
Hra na kytaru, ukulele	Florbal
Hra na zobcovou flétnu	Volejbal
Hra na elektrické klávesy	Kalamajka (tanečky)
Dramatický kroužek	

Důležitým prvkem je školní a třídní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času. Žáci naší školy se podílejí na výzdobě prostředí a udržování pořádku ve škole i v jejím okolí. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k realizaci svých nápadů při výzdobě školy. Žáci I. stupně mají možnost trávit čas po vyučování v sedmi odděleních školní družiny. Družina tvoří mezistupeň mezi výukou ve škole a výchovou v rodině. Vychovatelky všech oddělení spolupracují s třídními učitelkami kmenových tříd a snaží se naplňovat hlavní cíl činnosti – vytvářet bezpečné, podnětné a přátelské prostředí, ve kterém zabezpečují zájmovou činnost a odpočinek dětí. Rozšiřují znalosti a dovednosti dětí získané ve výuce, učí vzájemné komunikaci, posilují v dětech kladné vlastnosti, rozvíjejí důležité osobní a sociální kompetence. Řídí se tematickým plánem členěným po měsících a plánem akcí školní družiny. Mezi tradiční akce družiny patří: Karneval, Den Země, návštěva Městské knihovny Dobříš, návštěva Hasičského záchranného sboru v Dobříši, Hornického muzea v Příbrami (velikonoční zvyky) a návštěva v zámeckém sklepení dobříšského zámku a divadelních představení.

ad C)

Pracovníci ŠPP a pedagogové školy poskytnou konzultaci žákům a jejich ZZ. Některé závažné problémy budou řešeny ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními v regionu.

2.4.4 Řešení přestupků

Menší přestupky proti školnímu řádu se řeší napomenutím a důtkou třídního učitele, ty závažnější důtkou ředitele školy. Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

- a) 1 – velmi dobré
- b) 2 – uspokojivé
- c) 3 – neuspokojivé

Přestupek a postih se řeší se zákonným zástupcem žáka za přítomnosti vedení školy, výchovného poradce a třídního učitele. Záškoláctví se řeší s MÚ Dobříš, odborem sociálně právní ochrany dětí.

2.5 Závěr

Minimální preventivní program je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. Jeho efektivitu je možné zjistit mnohdy, až když žáci opustí školu a dokážou, zda se umí uplatnit v konkurenční společnosti svých vrstevníků bez „různých pomocníků“. Naší snahou je, aby se co nejvíce žáků dokázalo ubránit bezohledným vlivům a nátlakům part, sekt i jednotlivců. Takže co dělat? Nadále věnovat zvýšenou pozornost všem negativním projevům, které se stále objevují. Vhodně kombinovat celoroční působení s jednorázovými akcemi, nevynechávat rodiče, kteří společně se školou musí připravit děti na život ve společnosti, kde se užívají drogy a kde na ně číhají nejrůznější rizikové situace, zajistit spolupráci vyučujících Výchovy ke zdraví a Občanské výchovy, spolupracovat s PPP, Střediskem výchovné péče a dalšími organizacemi při řešení krizových situací.

3 Strategie předcházení školní neúspěšnosti

3.1 Cíl

Cílem je vyhledat a včas odhalit příčiny výchovných či vzdělávacích obtíží a co nejdříve s žáky pracovat na vytvoření vhodných podmínek tak, aby nedocházelo k rozvoji problémů, ale jejich nápravě či alespoň zmírnění.

Úspěšný žák je dobře přizpůsobený školním podmínkám – plní zadané úkoly, prospívá a přizpůsobuje se školním podmínkám, spolupracuje na vytváření vhodných podmínek pro vzdělání, respektuje sebe i vyučovací proces.

Neúspěšný žák si předem ve stanoveném čase neosvojí učivo a pravidla chování.

Při řešení školních neúspěchů musí pravidelně spolupracovat učitelé, rodiče a samotní žáci, mnohdy je nutná konzultace s odborníky.

Je třeba zjistit, o jaký typ neúspěchu jde:

1. Absolutní školní neúspěšnost – žák nemá dostatečně rozvinuté intelektové schopnosti nutné k úspěšné docházce v ZŠ, trvale neprospívá ve více předmětech

2. Částečné a relativně trvalé neprospívání – nerovnoměrné nadání, momentální indispozice, SPU, aj.

3. Epizodické neprospívání – např. v pubertě

3.2 Příčiny

1. Samo v žákovi – snížená úroveň rozumových schopností, lehce podprůměrné děti, nadprůměrné nadání, SPU, nezralost, pubertální výkyvy, psychosociální změny, somatický stav, nerozpoznané smyslové vady, ADHD, neplnění domácích úkolů, zapomínání, kázeňské přestupky, nedůslednost v přípravě na výuku

2. V rodině – nevhodný výchovný styl – přehnané nároky, nezáměr rodičů, hledání protekce, autoritativní výchova, příliš autoritativní či naopak extrémně liberální výchova výchovné zanedbávání – hádky, rozvod, úmrtí, sociokulturní znevýhodněné zázemí, nepodnětné rodinné prostředí

3. Ve škole – přístup učitele, spolužáci

3.3 Důsledky školní neúspěšnosti

1. Neurotické příznaky: negativní psychogenní zvracení, nechutenství, tiky, školní fobie

2. Poruchy chování: lži, záškoláctví, útek z domova, ze školy, páchání trestné činnosti, promiskuita, sebepoškozování, tvorba závislostí, agresivní a dehonestující chování vůči okolí

3. Obranné mechanismy: úniky do nemoci, fantazie, regrese, pocity méněcennosti, ztráta motivace, úzkosti, deprese, frustrace

3.4 Doporučený postup pro minimalizaci školní neúspěšnosti

3.4.1 Etapa přímé podpory žáka ve výuce učitelem

Při výuce učitel provádí pozorování žáka, zhodnocuje zjištěné. Na základě zjištěného konzultuje vše s ostatními vyučujícími a s TU. Vede pohovor se žákem, se zákonnými zástupci a hledá příčinu jeho školní neúspěšnosti. Následně vyučující zvolí vhodné formy a metody práce, ke kterým patří zejména:

- stanovení přiměřeného obsahu učiva
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva

- užívání podpůrných aktivit
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci
- individuální práce se žákem
- vedení stručných písemných záznamů o průběhu-zajistí vyučující předmětu a informuje TU (jméno, předmět, období zhoršení, zjištěný důvod, přehled úkolů pro nápravu, plnění úkolů)
- poskytování pravidelných informací o průběhu rodičům

TU s rodiči domluví způsob dalšího kontaktu a následnou spolupráci se školou. Vše bude písemně dokumentováno.

3.4.2 Etapa – Plán pedagogické podpory

Pokud se prospěch žáka v průběhu 1 měsíce jeví i nadále jako neuspokojivý, TU zajistí seznáání všech zainteresovaných vyučujících, pracovníka ŠPP, rodiče, kde jsou všichni seznámeni s dalším opatřením – s PLPP, dle potřeby-konzultace s odborníky.

Učitelé vždy:

- jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- znají žákovy vzdělávací možnosti
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu v daném předmětu
- efektivně podporují žáka, motivují jej ke školní práci

Školní poradenské pracoviště podporuje:

- žáka
- komunikaci s rodiči
- vztah žák – učitel – třídní učitel
- pedagogy – přístup, metody práce
- spolupráci se zainteresovanými subjekty

3.4.3 Etapa-podpůrná opatření

Podpůrná opatření prvního stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka, u nichž je možné prostřednictvím mírných úprav v režimu školní výuky a domácí přípravy dosáhnout zlepšení.

Podpůrná opatření, pokud jsou účelná, mohou podporovat žáka v celém průběhu vzdělávání. Úpravy ve vzdělání žáka navrhuji pedagogičtí pracovníci, přitom spolupracují s VP, školním metodikem prevence, sociálním pedagogem, se žákem a zákonným zástupcem. Úpravy a podmínky k zajištění podpůrných opatření jsou zpracovány v plánu pedagogické podpory. Poradenský pracovník školy zajišťuje pravidelnou komunikaci se zákonným zástupcem, pravidelně komunikuje se školskými poradenskými zařízeními.

Výstupy vzdělávání se neupravují.

PLPP – plán pedagogické podpory – viz Příloha F

4 Školní program proti šikanování

Žádné prostředí, ve kterém se sdružuje více dětí, není vůči šikaně imunní. Proto v kolektivech žáků budeme věnovat zvýšenou pozornost různým příznakům i skrytého násilí, signálům šikany. Cílem bude vytvořit silný kolektiv, ve kterém existuje vzájemná solidarita, respektování druhého, respektování autority a důvěra k ní. Kolektiv, ve kterém silněji chrání slabšího a kde se respektuje tolerance, právo a spravedlnost. Kolektiv, nejenom třídní, ale i kolektiv ve družinách, na kroužcích, při „fotbálku“, na nejrůznějších akcích školy.

Program je zaměřen:

- na vytváření bezpečného prostředí, nepodporujícího šikanu a násilí ve třídách i na škole
- na posilování vědomí sounáležitosti
- na vytváření zdravých vztahů mezi dětmi ve třídě i na škole
- na stanovení jasných pravidel chování v kolektivu
- na komunikaci mezi žáky, vyjádření nesouhlasu, výhrad, kritiky
- na rozvíjení spolupráce mezi dětmi, vzájemném respektu, toleranci jiného názoru
- na vytvoření atmosféry otevřenosti a vzájemné solidarity
- na osvojování norem mezilidských vztahů
- na respektování identity a individuality žáka
- na úctu k životu druhého člověka
- na seznámení s negativními důsledky šikanování pro oběť, agresora i pro celý třídní kolektiv
- na zvládnutí řešení konfliktních situací
- na zvládnutí svého agresivního chování

Neméně důležitou částí je:

- včasné řešení záškoláctví
- zapojení žáků do řízení školy – Školní senát
- vytváření vizuálně příjemného prostředí
- okamžitá oprava rozbitých věcí

Program bude realizován třídními učiteli I. a II. stupně v třídnických hodinách a ostatními pedagogickými pracovníky v ostatních hodinách zejména ve výchovách, o přestávkách, na volnočasových aktivitách, na všech akcích školy.

Na I. stupni bude zaměřen na vytváření zdravých kolektivů a na odbourávání agresivního chování a prevenci šikany a na II. stupni rovněž na vytváření zdravého sociálního klimatu ve třídách a na prevenci šikany.

Úkoly pro TU:

1. vypracovat dotazníky hodnotící vztahy ve třídě
2. vyhodnotit vztahy v třídním kolektivu, konzultovat s ostatními vyučujícími v dané třídě
3. vytyčit hlavní úkoly pro práci se skupinou
4. sestavit plán aktivit pro daný kolektiv
5. realizovat aktivity v třídnické hodině, sledovat reakce žáků a vše zaznamenat
6. vyhodnotit aktivity, hodnocení provádí i kolektiv žáků
7. vyhodnocovat vztahy, konzultovat s ostatními vyučujícími ve třídě

Úkoly pro vedení školy:

Zajistit zdokonalení TU v práci s třídním kolektivem a ve vedení třídnických hodin umožněním dalšího vzdělávání v této oblasti

4.1 Sociální klima třídy

„Klima třídy představuje trvalejší sociální a emocionální naladění žáků ve třídě, které tvoří a prožívají učitelé i žáci v interakci.“

Lašek 2001

Se zavedením Školního vzdělávacího programu se do škol zavedly kompetence, které zajišťují rozvoj osobních a sociálních dovedností. Školy nejenom vzdělávají, ale i vychovávají.

V současné době tráví žáci ve škole téměř sedm hodin denně. Většinou ve třídě, kde navazují vztahy a budují si svoji pozici. Někteří jsou oblíbení, někteří se ocitají na okraji kolektivu. Čím dál tím více se objevují konflikty a agresivní chování zapříčiněny netolerancí, neschopností vyhodnotit kritickou situaci, neochotou naslouchat druhým, neschopností přijmout výtka nebo kritiku. Toto nežádoucí chování se vyskytuje v třídních kolektivech jak o přestávkách, tak i v hodinách. Proto je důležité monitorovat vztahy ve třídě, poté je vyhodnotit, stanovit si cíle vedoucí k budování zdravého sociálního klimatu, vyhledat a realizovat vhodné metody a aktivity ke splnění vytyčeného cíle.

Monitorování je soustavné sledování a vyhodnocování vybraných jevů. Slouží k získání základní orientace ve výskytu, formě, rozsahu, intenzitě, případně tendenci vývoje sledovaného jevu.

Monitorování vztahů ve třídě zahrnuje:

1. v jaké vývojové fázi se skupina nachází
2. struktura a hierarchie
3. normy, hodnoty a tendence
4. potřeby skupiny
5. vnější znaky života skupiny
6. vztahy žák-žák, žák-učitel, učitel-žák, učitel-skupina, žák-skupina
7. pozice jedince ve třídě
8. vývojové potřeby jedince
9. problémový žák – signály a vnější znaky
10. osobnost učitele
11. problémové a kritické situace
12. spouštěče těchto situací
13. chování skupiny v těchto situacích
14. problémový rodič

Tyto informace získává především třídní učitel, kromě něj i učitelé ostatních předmětů, zejména vyučující výchov. Nejdůležitějším člověkem, který může třídu v mnohém ovlivnit a vést ji na cestě k vybudování zdravého klimatu, je třídní učitel. Ovšem ideální je spolupráce všech vyučujících v dané třídě, každý z nich má na věc jiný pohled, jiné vysvětlení, jiný názor, a proto je opravdu důležité nenechávat monitorování pouze na třídním učiteli, ale společně hledat odpověď na otázku, co na vztahy a situace ve třídě platí a co nikoli.

Po monitorování následuje analýza, odpovídání na otázky:

1. Jaké jsou projevy chování ve skupině – jsou agresivní, apatické, nebo v pohodě?
2. Jaké jsou pravděpodobné příčiny tohoto chování, jaké situace tomu předcházejí, jsou to příčiny, spouštěče, urychlovače nebo ventily? Jsou to obavy? Z čeho? Z koho? Jak s tím budu pracovat dál?
3. Jakým směrem se v současné situaci bude skupina ubírat dál? Co s tím budu dělat já? Jaké pocity to ve mně vyvolá a jak se k tomu postavím?
4. Jaké cíle teď zvolím? Přijme tento cíl i skupina?
5. Jaké prostředky k tomu zvolím, kdo mi pomůže, jaký časový úsek si vymezím a jak zjistím, zda k posunu došlo? Kterými cvičeními mohu skupinu otevřít, učinit sdílnější? Jak předejít odmítavé reakci, jak získat třídu pro změnu?
6. Známu třídu opravdu tak dobře, že vyberu vhodné motivační prostředky ke změně? Jak náročné bude změnit zažitý vzorec chování?
7. Do jaké hloubky můžu jít při rozboru a reflexi po každé aktivitě? (Informace intimnějšího rázu jsou snadno zneužitelné.)
8. Co budu dělat, když se cíl nesplní, jak se zachovám a co budu dělat dále?

Ve školním roce 2022/2023 budeme pokračovat v práci zaměřené na zlepšení vztahů a posilování zdravých vztahů ve třídních kolektivech, které budou založeny na přátelství, toleranci a respektování sebe i druhého.

Co očekáváme?

- zlepšení atmosféry ve třídě
- spolupráci se zainteresovanými subjekty
- zlepšení kvality výuky a kázně během hodin, práce vyučujících ve třídách
- zlepšení atmosféry na celé škole

Nabídka náplně třídnických hodin:

Jako formu práce s kolektivem jsme zařadili třídnické hodiny. Hodina ne pouze s náplní kontrol žákovských knížek, omlouvání absence, ale hodiny, které naplníme nejenom aktuálními informacemi, řešením situace ve třídě, ale zejména aktivitami ke zlepšení komunikace, hrami pro zlepšení vztahů mezi učiteli a žáky, žáky navzájem, k nácvičce naslouchání toho druhého, respektování jiného názoru, řešení konfliktních situací.

Celý program realizuje třídní učitel. Na I. stupni tráví TU s třídou téměř celý den, takže pravidla soužití se vytvářejí průběžně. V první třídě to jsou pravidla nepsaná, ale o to důležitější je připomínat si je častěji, zapojit žáky do sledování dodržování pravidel. Ideální je koncem každého týdne vytvořit komunitní kruh, domluvit jednoduchá pravidla komunikace, dodržovat je a zhodnotit chování a vztahy v uplynulém týdnu. Žáci si budou přidělovat „smajlíky“ za věci, reakce, činy, které je potěšily, nebo naopak zarmoutily. Na II. stupni začíná program s přechodem žáků na druhý stupeň. (Žáci 6. tříd jsou cílovou skupinou Minimálního preventivního programu.) Charakteristickým rysem naší školy je vytváření nových kolektivů v 6. ročníku, protože původní kolektivy se rozdělují, několik žáků odchází na gymnázium, přicházejí noví žáci z okolních obcí...

Od prvního dne žáci přijímají normy, které určuje školní řád. Ovšem nově vznikající kolektiv, nový „organismus“, vyžaduje nejenom normy dané z vnějšku, ale také i vnitřní normy třídy.

Proto hned na začátku třídní učitel a třída vytvoří pravidla soužití. Třídní učitel v souladu se svým cílem (zdravý kolektiv, zdravé vztahy...) sděluje své názory a požadavky a také přijímá názory dětí, jak si představují fungování třídy, co by mělo ve třídě platit, aby se všichni cítili

příjemně a bezpečně. Žáci společně s třídním učitelem sepisují jednotlivé body, komentují je, domlouvají se. Učitel shrne vše podstatné a body se zapíše a platí pro celý školní rok, v dalším ročníku může dojít k úpravám. Je opravdu důležité normy na začátku školního roku vytvořit, protože ty tvoří základ pro vytváření vnitřních norem kolektivu, které si sám zcela spontánně vytváří.

Nutné pro vytváření pravidel soužití:

- důležitá je spoluúčast dětí, pravidla žáci lépe přijímají a řídí se jimi, když je spoluvytvářejí
- formulují je děti, jsou pro ně srozumitelné
- nejsou formulovány jako zákazy a příkazy, ale pozitivní formou
- zavést pravidla do každodenního života
- pravidla platí jak pro žáky, tak i pro učitele v dané třídě
- počet pravidel má být přiměřený
- pravidla jsou v souladu se školním řádem

Tato pravidla žáci vytvářejí v průběhu projektového dne „Jsem jeden tým“. Třídní učitel si musí uvědomit, že každá nově vznikající skupina, tedy i třídní kolektiv, prochází vývojovými fázemi. Na každou fázi musí být připraven.

	Znaky skupinové dynamiky	Cíle intervencí	Podpora třídního učitele
První kontakt a orientace, příchod	<ul style="list-style-type: none"> - nejistota jednotlivých členů skupiny - zachování odstupů a ochrany - žádné pevné svazky - „zaškatulkování“ ostatních žáků - hledání platných norem - projevy navykklých způsobů chování - testování TU - nepatrné přejímání TU 	<ul style="list-style-type: none"> - vyjasnění očekávání - odbourání obav - umožnění pozitivních zkušeností - vzájemné poznávání 	<ul style="list-style-type: none"> - dobré naplánování programu - jasná struktura - seznamovací hry - cvičení ve dvojicích - vyjasnění potřeb - opatrné navazování spojení mezi žáky - identifikační vzorce (erb, hymna, pokřik, vlajka, maskot, trika) - žáci musí mít pocit, že jsou bráni vážně - dohodnout pravidla hry
Boj o moc a kontrolu, kvašení	<ul style="list-style-type: none"> - žáci se stávají osobnějšími - vliv jednotlivce na dění - snahy o nalezení vlastní pozice - kritika ostatních účastníků - boje o status, manévrování k jeho uhájení - diskuse o chování TU - vytváření podskupin 	<ul style="list-style-type: none"> - připustit soupeření o obsazení pozic - vypracovat pravidla vzájemného kontaktu - vyjasnit vlastní pozice TU 	<ul style="list-style-type: none"> - hry založené na silných stránkách jednotlivce - soutěživé hry (řízené uvolnění agresivity) - hry vyžadující šikovnost - učební „kolečko“ - cvičení zaměřené na komunikaci
Důvěrnost a intimita,	<ul style="list-style-type: none"> - ustupuje přehnaně konkurenční chování 	<ul style="list-style-type: none"> - volný rozvoj jednotlivce a 	<ul style="list-style-type: none"> - stále větší oproštění se od vlastních

	Znaky skupinové dynamiky	Cíle intervencí	Podpora třídního učitele
vyjasnění	<ul style="list-style-type: none"> - otevřená komunikace - spolupráce se zintenzivňuje - výměna nápadů, názorů - ujasnění potřeb - akceptování druhých - rozvoj systému vztahů - pomalu se vytvářející pocit sounáležitosti - budování mezilidských vztahů 	<ul style="list-style-type: none"> skupiny - přenášení odpovědnosti - podporovat komunikaci a kooperaci - přicházet s vlastními myšlenkami a schopnostmi 	<ul style="list-style-type: none"> představ - cvičení kooperace
Diferenciace, jednání	<ul style="list-style-type: none"> - skupina je plně průceschopná - silná soudržnost skupiny - identifikace jednotlivce se skupinou - zvýšená ochota jednotlivce dávat opravdový pocit sounáležitosti - jsou akceptovány odlišnosti osob - úkol skupiny je na prvním místě 	<ul style="list-style-type: none"> - vědomé zacházení se silnými a slabými stránkami - otevřenost skupinově-vých. procesů - umožnit nové emocionální zkušenosti 	<ul style="list-style-type: none"> - dávat skupině a jednotlivcům zpětnou vazbu - cvičení skupinové dynamiky hlubšího dosahu - simulační hry - organizovat společné akce
Rozdělení a rozpouštění, odchod	<ul style="list-style-type: none"> - nový neklid ve skupině - vynořování dřívějších zážitků skupiny 	<ul style="list-style-type: none"> - umožnit pozitivní vzpomínky 	<ul style="list-style-type: none"> - reflexe dění ve skupině - vyhodnocování získaných zkušeností

Práce s třídním kolektivem je opravdu náročná. Náročná na čas i na nervy. Musíme si uvědomit, že poznatky ze skupinové dynamiky a sociální dovednosti, které žáci díky učitelům získají, uplatní později v dalších kolektivech a při navazování dalších vztahů. Vždyť vytvořením kolektivu na základní škole nic nekončí, každý žák se v průběhu života dostane do dalších, ve kterých si musí najít a obhájit svojí pozici.

PhDr. Jan Svoboda uvádí několik základních rolí, které existují v každé pravidelně se stýkající skupině, tedy i ve třídě:

Třídní šašek – projevuje se jako „obveselovač“ třídy.

Třídní lazar – žák s častou nemocností.

Třídní šprt – žák nemá sycenou základní sociální potřebu opory, tu získává přijetím učitele za svůj výkon.

Třídní „Černý mrak“ – žák, který vše zbojkotuje, používá sarkasmy a zároveň nedává návrhy na konstruktivní řešení. Takového žáka zpravidla nelze přesvědčit, pouze jej vést k tomu, aby viděl problém z jiného úhlu.

Opozičník – žák na každý argument učitele dokáže najít konstruktivní protiargument. S takovým žákem je dobré jít do koalice a využít jeho sdělení k ukázce „jiné alternativy“.

Sluníčko třídy – dokáže svými reakcemi změnit náladu ve třídě. Dává impuls, „vlévá neuvědoměle optimismus“. Mnohdy však nedokáže zvládnout větší zodpovědnost.

„Černý Petr“ – u zdravého kolektivu se tato role střídá. Pokud učitel vyzoruje, který z žáků má tuto roli, podporuje jej spíše mimo kolektiv (pochvalou, vyjádřením úcty například

na chodbě při náhodném setkání...), protože otevřená pochvala před kolektivem by mohla roli a její dopad ještě znásobit.

V každém třídním kolektivu se tyto role vyskytují, je důležité vědět, do které kategorie žák patří a podle toho k němu přistupovat, ušetří nám to čas, nervy, i nepříjemné konfliktní situace.

Třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími ve třídě zmonitoroval skupinu, zodpověděl svoje otázky a teď se připravuje na samotnou práci se třídou. Důležité je připravit se na každou hodinu, připravit aktivity, které použije. Není důležité aktivitu pouze zrealizovat, ale použít ji tak, aby navodila tu správnou atmosféru, která umožní dětem povídat si o tom. Povídat si ovšem podle určitých pravidel komunikace, které si společně vytvoří. Tato pravidla platí pro celý školní rok a nejlepší je vyvěsit je ve třídě.

Pravidla pro diskusi:

1. Naslouchejme si navzájem, díváme se na toho, kdo právě mluví, necháme jej dopovědět myšlenku, shrneme si své myšlenky a zformulujeme svůj názor. V komunikačním kruhu můžeme používat třídního maskota, klíč, míček nebo nějakou jinou věc, kterou drží žák, který zrovna mluví.
2. Mluví vždy jenom jeden, zvykáme žáky na pravidlo, mluví jenom ten, kdo míček, klíč... právě drží v ruce.
3. Držte se tématu, nepouštíme žáky od tématu, jejich myšlenky vracíme zpět. Ovšem jsou situace, kdy změníme směr diskuse a tento bod porušíme.
4. Sdělujeme své myšlenky, každý názor oceníme, oceníme to, že se žák vyjádří, sdělí svoji myšlenku, zřejmě jsme na dobré cestě budování atmosféry důvěry. I když s názorem nesouhlasím, tak jej neodmítám a respektuji to, že má jiný názor. Např. Kdo si myslí něco jiného? Mnozí by ti dali za pravdu. My ale víme, že... Co si o tom myslíte vy...
5. Podporujeme sebeúctu. Určitě zavedeme právo nevyjadřovat se a budeme jej respektovat.
6. Nedovolme ponižovat. Můžeme nesouhlasit s názorem, vyjádříme nesouhlas, ale nehodnotíme toho, kdo ten názor měl – ty jsi hloupý...
7. Respektujeme se navzájem. Neexistují hloupé otázky, každý jsme jiný a každý se na věc díváme z jiného úhlu, a proto tolik rozdílných dotazů. Každý dotaz má svůj význam a je pro nás cenný.
8. Právo veta, ve výjimečných situacích může i žák diskusi stopnout.
9. Úcta k důvěře druhého, když někdo sděluje své myšlenky, sděluje je pouze tomu, kdo je přítomen, protože mu důvěřuje, myšlenky a názory toho druhého nepouštíme dále, všechno zůstává ve třídě.

Pravidla mohou, ale nemusí mít tuto podobu, tvoří ji třídní kolektiv s TU a platí pro všechny. Je důležité se k nim průběžně vracet.

Komunikaci vede učitel. Při ní může používat:

- naslouchání – sleduje jak verbální, tak i neverbální komunikaci žáka, nesrovnalostí, posunu v jeho konverzaci, přestávek v mluvení...
- zrcadlení – zopakujeme konec vyjádření žáka jako informaci o tom, že jej sledujeme a rozumíme tomu, co říkal. Žák může své sdělení změnit a přesvědčit se, že učitel jeho informaci přijal.
- vyjasňování – způsob podobný interpretaci. Navíc je možné myšlenku uvést do dalších souvislostí.

Při kladení otázek je lepší, když učitel pokládá otázky s otevřeným koncem, které vedou k hovoru a otevření diskuse. (Nezkouší se. Diskutuje.) Pokládá pouze jednu otázku, nespojuje

více otázek do jedné a nechává dostatek času na její zodpovězení. Používá příklady, žáci pak lépe formulují své myšlenky. Když žák nechce odpovídat, respektuje to a za každou odpověď poděkuje. Diskusi vždy ukončí pochvalou, pochválí zvládnutí nelehkého tématu, pochválí za sdělování svých myšlenek i svého názoru.

Výběr aktivit není náhodný, odpovídá fázi, ve které se skupina nachází, situaci ve třídě... Důležité je nezapomenout po každé aktivitě na reflexi. **Reflexe je stěžejním bodem komunikace, který musíme brát v úvahu a pracovat s ním vědomě. Reflexe – sdělování svých pocitů, dojmů, myšlenek, reakcí na chování druhých-je nesmírně důležitá pro atmosféru ve třídě.** Žák musí dostat zpětnou vazbu, někdy je pochválen, někdy udělá nebo řekne něco, co toho druhého mrzí, nebo mu to vadí ... a ten dotyčný žák si to ani neuvědomí. Takto dostane zpětnou vazbu, jak jeho chování vnímají ti druzí. I při reflexi musíme dodržovat určitá pravidla, protože ne vždy jsou informace, které se dozvídáme, příjemné. Je vhodné si pochopení zpětné vazby od žáka ověřit v rámci dotazování a zjištění tak míry schopnosti sebereflexe žáka.

Pravidla pro zpětnou vazbu:

1. Zpětnou vazbu dávat ve vhodný okamžik, to znamená, že na to musíme být připraveni.
2. Zpětná vazba má obsahovat to, co cítím, co si myslím a co vnímám.
3. Zpětná vazba má být stručná a konkrétní, týká se pouze určitého chování a jednání, ne celé osobnosti.
4. Zpětná vazba má následovat bezprostředně po proběhnuté aktivitě.
5. Zpětnou vazbou reagujeme nejdříve na pozitivní jednání, na to, co se nám líbilo, až poté reagujeme na jednání, které v nás vyvolalo negativní pocity.
6. Zpětná vazba se vztahuje nejenom na chování jednotlivce, ale i celé skupiny.
7. Úkolem zpětné vazby není cokoli měnit nebo navrhnout změny. To může udělat pouze ten, komu je určena.
8. Ten, komu je zpětná vazba určena, nejdříve vyslechne celý její obsah, ověří si, zda pochopil sdělení tak, jak bylo myšleno. Poté sděluje vlastní reakci na obsah a formu zpětné vazby.

Literatura k použití:

Hermochová Soňa: Skupinová dynamika ve školní třídě

Nečasová Jitka: Interakční techniky pro nácvik jasné komunikace

Canfield Jack, Siccone Frank: Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře

Canfield Jack: Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků

Smith CH. A.: Třída plná pohody

Cangelosi J. S.: Strategie řízení třídy

Bakalář Eduard: Nové psychohry (Společenské hry pro všestranný rozvoj osobnosti)

Silberman Mel: 101 metod pro aktivní výcvik a vyučování

4.2 Agresivní chování

S agresivním chováním se setkáváme stále častěji zejména na I. stupni u dětí ve věku sedm až deseti let. Tento negativní jev se neprojevuje pouze ve školách a partách, ale rozmáhá se také v rodinách všech sociálních skupin.

Proto jsou před námi úkoly:

1. naučit žáky zvládat konfliktní situace
2. naučit žáky být odpovědnými za své chování

3. naučit žáky být tolerantními a respektujícími
4. naučit žáky zvládat svoji vlastní agresivitu
5. naučit žáky bránit se fyzickému i psychickému agresivnímu chování spolužáků

Škola respektuje identitu a individualitu každého žáka, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany.

Základním kamenem je poskytnout informace o konfliktech a jejich řešení. Posílit v žácích vědomí, že konflikty se musí řešit a seznámit je se způsoby řešení konfliktů. Rozebrat jak správné, tak i ty nesprávné způsoby a vysvětlit si důležitost řešení konfliktů pro obě strany, hledání kompromisů a hledání uspokojivého řešení pro obě zúčastněné strany, abychom předešli agresivnímu chování. Musíme si uvědomit, že nejhorší variantou při řešení sporu je, když žák odchází s vědomím, že mu bylo ublíženo, nikdo se ho nezastal, a přitom má pravdu on. Pak záleží na charakterových vlastnostech žáka a na jeho dosavadních zkušenostech, ke které agresivnímu chování má větší sklony – zda k fyzické nebo psychické.

Tato varianta je spouštěcím signálem agrese, ukřivděný žák se „musí pomstít“. Někdy to odnesou všichni, kteří byli konfliktu přítomni, včetně pedagoga. Jindy se agresor zaměří na jednu osobu. Neřešené konflikty bývají často zárodkem šikany. V případě, že nedojde od žáka k pomstě, může i přes to situace v žákovi zanechat negativní prožitek, pocit křivdy, může se prohloubit případný pocit méněcennosti, a to s dlouhodobým prožíváním a negativně tak ovlivnit chování vůči sobě i druhým.

Co ovlivňuje agresivní chování:

- rodinné zázemí
 - výchovné přístupy rodičů
 - citová deprivace žáka
 - výbušný temperament žáka
 - osobnostní charakteristiky žáka
 - úzkost, strach, napětí, problémy v emoční oblasti
 - náplň volného času dětí
 - neřešení problémů doma a ve škole
 - způsob ventilace vlastního napětí, úzkosti nebo rozrušení
 - neschopnost splnit zadaný úkol
 - nízká sebedůvěra žáka vzhledem ke školní práci
 - zátěžové situace (rozvod, úmrtí)
 - touha zviditelnit se
 - touha vyzkoušet si život televizního nebo počítačového hrdiny
 - zkušenosti agresora, jeho schopnosti při rozhodování a míra jeho negativních zkušeností
- Každé dítě agresivně vnímá jinak, zejména slabší jedinci. Proto je při řešení konfliktu důležitá osobnost pedagoga, jeho znalosti, schopnosti a dovednosti. Na jeho odvaze vzniklou situaci řešit, protože i on je ovlivněn vlastními negativními zkušenostmi a zážitky s konflikty.

Ve školním roce 2022/2023 se zaměříme zejména na I. stupni na prevenci agresivního chování. Třídní učitelé mají k dispozici manuál psychosociálních her.

Návrh ročního plánu prevence agresivity:

měsíc	psychosociální hra	třída
září	Tak vidíme svoji třídu Jsem „takový“ a kdo ještě	1. – 3. 4. – 5.
říjen	Hádanky	1. – 2.

měsíc	psychosociální hra	třída
	Koho se rád dotýkám	3. – 5.
listopad	Malovaná písnička	1. – 5.
	Hádanky s čísly a písmeny	3. – 5.
prosinec	Přání	1. – 3.
	Vlastní a cizí přání	4. – 5.
leden	Koho se rád dotýkám	1. – 2.
	To jsem já	3. – 5.
únor	Poznej svého spolužáka	1.
	Otázky z vesmíru	2. – 3.
	Kdo jsi?	4. – 5.
březen	Dvojice v pohybu	1. – 3.
	Jak se známe	4. – 5.
duben	Jak se známe	1. – 3.
	Vizitka	4. – 5.
květen	Obraz	1. – 3.
	Otázky z vesmíru	4. – 5.
červen	Jsem „takový“ a kdo ještě	1. – 3.
	Cesta vlakem	4. – 5.

Literatura k použití:

Erkert, A.: Hry pro usměrňování agresivity

Fischer, V.: Pojd'te si hrát s námi

Herlichová, S., Neuman, J.: Hry do kapsy V

Kolář, Z., Šikulová, R.: Hodnocení žáků

Kybíksová, R. Psychosociální hry na I. stupni základní školy

4.3 Kyberšikana

S rozvojem nových technologií se objevuje nový druh šikany – kyberšikana. V ČR se s kyberšikanou se setkalo nebo ji přímo zažilo 22 % žáků, 45 % z nich o tom někoho informovalo, přičemž 24 % lidí, kterým to oznámili, reagovalo bez zájmu, nechtěli pomoci.

70 % žáků si myslí, že je kyberšikana hodně rozšířená a 22 % respondentů se domnívá, že by hledalo pomoc nebo by vypomohlo kamarádovi, 78 % uvedlo, že by upadli do deprese.

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu.

Cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků – mobilních telefonů a internetu. Jedná se o úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina útočníků ubližují takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.

Kyberšikana může vzniknout i nezáměrně – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana je:

- hanlivé a urážlivé zprávy zasílané prostřednictvím SMS, MMS nebo internetu
- zesměšňující nebo ponižující obrázky či videa posílané e-mailem nebo vyvěšené na webové stránce

- zakládání falešných profilů nebo změna původního na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem
- webové stránky, blogy s cílem někoho zesměšnit
- zesměšňování, vydírání, zastrašování, ubližování, ohrožování a obtěžování prostřednictvím komunitních sítí
- krádež hesel
- zneužití identity oběti rozesíláním obtěžujících a urážlivých zpráv pod jejím jménem

Typy kyberšikany

Můžeme rozlišit dva typy kyberšikany – **přímé útoky** (zprávy posílané přímo obětem) a **kyberšikanu v zastoupení** (využívání druhých pro šikanu obětí v kyberprostoru). Kyberšikana v zastoupení je mnohem nebezpečnější, protože se jí spolupachatelé (včetně dospělých) často účastní nevědomky.

A. Přímé útoky

- Posílání obtěžujících, výhrůžných nebo krutých zpráv formou SMS, po e-mailu nebo „kecálcích“ (icq apod.).
- Kradení hesel a následné zneužívání osvojeného účtu.
- Blogování-zveřejňování intimních informací nebo pomlouvání prostřednictvím blogu.
- Zveřejňování choulostivých nebo lživých informací a obrazových materiálů na webových stránkách nebo jejich šíření telefonem – zejména záznamy aktů klasické šikany, násilí páchaného na oběti nebo např. pornografické fotografie s tváří oběti.
- Posílání dehonestujících obrázků přes e-mail nebo mobilní telefony – nejčastěji posílání obrázků, fotografií a video nahrávek spolužáků nebo učitelů – kde je oběť zesměšňována a karikována.
- Internetové hlasování Kdo je super a kdo není? Kdo je největší ----- v šestý třídě? Tyto typy otázek nekontrolovatelně běží v různých internetových hlasováních a všechny jsou vytvořeny někým z blízkého okolí. Staly se novým způsobem, jak děti mohou šikanovat své vrstevníky online.
- Interaktivní hraní – při hraní na herních zařízeních typu X-Box Live a Sony Play Station 2 Network jsou děti v živém spojení přes chat nebo telefonování prostřednictvím internetu s kýmkoli, na koho v online hře narazí. Někdy ostatní slovně napadají, uzamykají před někým hrací místnost, vypouštějí do éteru nepravdivé zvěsti, nebo nabourávají cizí účty.
- Rozesílání zákeřných kódů (viry, spyware, hackování).
- Zasílání pornografických nebo jiných obtěžujících e-mailů a zpráv – útočníci své oběti zapisují do různých hromadných seznamů a jim pak chodí tisíce nevyžádaných zpráv (v případě pornografie je pak například mohou rodiče podezírat z navštěvování erotických stránek).
- Vydávání se za jiného člověka – svoji oběť.

B. Kyberšikana v zastoupení

O kyberšikanu v zastoupení se jedná tehdy, najde-li si agresor pro špinavou práci někoho jiného. Ten je pak většinu času nevědomým komplicem, protože neví, že je využíván k obtěžování jiných lidí. Proto je kyberšikana v zastoupení považována za nebezpečnější.

Příkladem může být zneužívání možnosti upozornění na porušování pravidel, kterou nabízejí provozovatelé různých služeb. Kliknutím na ikonku s nápisem „Varování“ nebo „Upozornění“ je poskytovatel upozorněn, že oběť se dopustila něčeho, co porušuje pravidla. Pokud účastník fóra, uživatel e-mailu apod. poruší opakovaně pravidla, může mu být zrušen účet (Někteří poskytovatelé si jsou možnosti zneužití vědomi a často kontrolují, zda jsou

zaslaná varování odůvodněná). V tomto případě je jako nevědomý komplic využit právě poskytovatel připojení. Někdy jsou nevědomými spoluviníky i rodiče oběti. Pokud kyberagresor dokáže nastolit takovou situaci, že to na první pohled vypadá, že oběť dělá něco špatně a její rodiče jsou o tom informováni, často své dítě poté potrestají.

Kyberšikanu lze dále rozdělit podle toho, zda je do ní aktivně zapojeno publikum, nebo ne:

Veřejná kyberšikana – s přítomností publika, jejíž podstatou je rozšířit informace o oběti mezi velké množství uživatelů. Do této kategorie patří publikování ponižujících záznamů o oběti, krádeže identity, verbální formy kyberšikany.

Soukromá kyberšikana – bez přítomnosti publika, při které zpravidla komunikuje pouze pachatel a oběť. Do této kategorie lze zařadit kyberšikanu ve formě vydírání či vyhrožování prostřednictvím soukromých komunikačních kanálů.

Dítě může být elektronicky šikanované, když nastanou tyto situace:

Situace patřící mezi nepřímé ukazatele:

- náhle přestane používat počítač
- často mění chování a nálady
- před cestou do školy trpí bolestmi břicha nebo hlavy
- je nervózní nebo nejisté při čtení e-mailů nebo SMS zpráv v mobilu
- nechce/bojí se chodit do školy nebo vůbec mezi lidi
- je rozčilené, expresivní nebo frustrované při odchodu od počítače se vyhýbá rozhovoru o tom, co dělá na počítači, stane se nepřírozně uzavřené vůči kamarádům nebo rodině
- chodí „za školu“
- zhorší se jeho prospěch ve škole, ztrácí zájem o učení
- pobývá v blízkosti učitelů, vystupuje ustrašeně
- má smutnou náladu, je apatické, někdy naopak nezvykle agresivní
- má poruchy soustředění
- vrací se ze školy pozdě
- špatně usíná, má noční můry
- rychle vypíná monitor nebo zavírá programy v počítači, když se přiblížíte
- tráví u počítače dlouhé hodiny v noci
- je rozčilené, pokud nemůže nečekaně použít počítač
- přehnaně se u počítače směje
- vyhýbá se hovorům o tom, co na počítači vlastně dělá
- používá několik online účtů nebo adres, které ani nejsou jeho
- pokud se nesvěří samo (což je výjimečné), měl by se rodič ptát (na vztahy ve třídě, kamarády)
- ve škole mohou být podezřelé smějící se hloučky žáků kolem počítače

Situace patřící mezi přímé ukazatele (chování okolí vůči dítěti):

- úmyslné ponižování
- hrubé žertování a zesměšňování
- nadávky
- neustálé kritizování a zpochybňování
- poškozování a krádeže osobních věcí
- poškozování oděvu

- výsměch, pohrdání
- omezování svobody, bití, kopání

Prevence při předcházení kyberšikany v naší škole škola zajišťuje ŠMP ve spolupráci se SOCPED:

:

1. ŠMP zjistí rozsah problému na škole dotazníkovým šetřením
2. ŠMP navrhne strategii v problematice online bezpečí a užívání internetu
3. ŠMP vymezí jasná pravidla užívání internetu a počítačů, seznámí s nimi všechny žáky v hodinách informatiky
4. ŠMP vypracoval rady a doporučení ohledně používání internetu a kyberšikany pro žáky a rodiče
5. ŠMP zpracoval problematiku do prezentací, se kterými jsou seznámeni žáci 5. ročníku v rámci projektu Kyberšikana, který realizuje ŠMP a vyučující informatiky
6. ŠMP vypracoval plán e-bezpečnosti na škole

Literatura k použití:

Člověk v tísní o.p.s., PPPP.: Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele

Kolář, M.: Bolest šikanování

Kolář, M.: Nová cesta k léčbě šikany

Eckertová, L., Dočekal, D.: Bezpečnost dětí na internetu

4.4 Šikana

„Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.“

Šikanování je nebezpečný jev, při němž je zejména omezována osobní svoboda, svoboda rozhodování, je ponižována lidská důstojnost a čest, mnohdy je obětí ubližováno na zdraví či na majetku. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Šikanování je opakované (nikoliv nutně) chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, nebo sociálně. Zahrnuje jak fyzické útoky, v podobě bití, plivání, tahání za vlasy, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. K šikaně patří i neverbální útoky – urážlivá gesta a zvuky, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Za šikanování se nepovažuje škádlení a jednorázová agrese. Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy neztetelná. Jedním z odlišovacích prvků je schopnost žáka škádlení opětvat, bránit se mu, zastavit ho.

Šikanování v třídních kolektivech bývá učiteli rozpoznáváno s obtížemi, ovšem po dlouhodobém zkoumání tohoto fenoménu odborníky, máme k dispozici informace, které můžeme použít při odhalování a rozlišování šikany.

4.4.1 Znaky šikany

Proč se dítě nesvěří, že se stalo obětí šikany:

- strach ze msty agresorů
- strach z reakce rodičů (zklamání rodičů)
- dítě se stydí za své postavení

- strach, že mu nikdo nebude věřit
- strach z toho, že ztratí své kamarády, když bude „žalovat“
- strach z neadekvátního řešení situace ze strany pedagogů

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet (rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný)
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu, nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům

Důležitá je spolupráce všech vyučujících, kteří ve třídách učí a mají dohledy na chodbách, musí si všimnout dění ve třídě, stupeň spolupráce nebo rivality, vztahy a situaci ve třídě v hodinách a o přestávkách. Jakékoliv známky chování, odlišující se od normálu, ohlásí třídnímu učiteli.

Pro to, aby bylo možné vztahy ve skupině léčit, napravit je nutné určit stádium, ve kterém se šikanování právě nachází. První stádium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině, všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor se dělají legrácky. Klíčové je třetí stádium, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle je jev jasně řešitelný, pak ale přichází ke zlomu, kdy se krutou stává celá skupina a kdy se šikanování stává skupinovým programem.

4.4.2 Rozdělení vývoje šikanování

1. stádium: Ostrakismus

Jedná se o první fázi, ve které agresori neublíží oběti fyzicky. Oběť je „vytěšňována“ na okraj kolektivu, je neoblíbená a není uznávána. Ostatní ji více či méně odmítají, nebaví se s ní, pomlouvají ji, spřádají proti ní intriky, dělají na její účet „drobné“ legrácky apod. Oběť se snaží bránit, proto se u ní začínají projevovat agresivní reakce vůči spolužákům. Když zjistí, že její odpor je marný, uzavře se do sebe. Ve většině případů se u oběti začínají objevovat tři charakteristické znaky:

- velmi rychle se zhoršuje prospěch
- náhle se zhorší schopnost soustředění
- oběť má tendenci navštěvovat nižší ročníky školy

Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. stádium: Fyzická agrese a psychická manipulace

Jedná se o ranou podobu šikanování. Oběť se stává již dříve ostrakizovaný jedinec. Tato fáze obvykle nastává v náročných situacích, kdy se skupina dostává do nějakého stresového napětí. Tento tlak zvětší se na jedince třídy zvyšuje, agresori si tlak potřebují vykompenzovat, a tak trestají oběť za to, co je jim samotným nepříjemné. Nebo agresor může oběti ubližovat jenom proto, že se nudí nebo si tímto kompenzuje své snížené sebevědomí, pocit neúspěšnosti... Přirozenou reakcí oběti je útek od strachu – záškoláctví, ranní teploty, bolesti hlavy, břicha, sebepoškozování... Prospěch a docházka oběti jsou katastrofální, oběť je svým okolím kritizována za své chování, od rodičů dostává různé tresty.

3. stádium: Vytvoření jádra

Je logickým vyústěním neošetření předchozího stádia ze strany dospělých. Agresori začínají ovlivňovat celý kolektiv, proto ostatní ubližování pouze přihlížejí, nikdo se oběti nezastane. Agresori se stávají na šikanujícím chování závislí. Toto stádium škola nemůže vyřešit sama.

4. stádium: Vytvoření norem

Oběť je stále více tlačena do podřízené úlohy, třída se jasně rozděluje na „vládnoucí třídu“ a „poddané“. Psychika oběti je již tak zasažena, že i ona se stává na šikanujícím chování závislá. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stávají se nepsaným zákonem. Autorita učitelů ustupuje zcela do pozadí. Většina členů skupiny se aktivně účastní týrání spolužáka a prožívá při tom uspokojení. I mírní a ukáznění žáci se chovají krutě. I toto stádium řeší odborníci zabývající se poruchami chování.

5. stádium: Totalita

V této fázi dochází k plnému nastolení totalitní ideologie šikanování. Normy jsou jasně nastaveny, v kolektivu vládne agresori, celá skupina je poslouchá na slovo, učitel nemá vůbec žádnou šanci. Agresori ztrácejí poslední zbytky zábrán a smyslu pro realitu a jsou nutkáni k opakovanému násilí. Brutální násilí se začíná považovat za normální, dokonce za výbornou legraci. Toto stádium je neřešitelné, celý kolektiv se musí rozpustit.

4.4.3 První pomoc při řešení šikany

Ve škole jsme odhalili šikanu. Ze zkušeností vyplývá, že na ZŠ se setkáme s prvním a s druhým stupněm záměrného ubližování, třetí stupeň je vzácný. K vyšetřování šikany vedou dva hlavní důvody:

1. **přímo alarmující** – informace rodičů, spolužáků, zoufalá reakce oběti, náhlé „provalení“ šikany
2. **nepřímo varující** – jsou málo zjevné, jsou to nenápadné projevy šikanování v přítomnosti učitele, skryté volání oběti o pomoc

Následuje odhad závažnosti onemocnění:

Krok č. 1 – cílem je odlišení šikany od škádlení. Sledujeme chování, spolupráci, vztahy a celkovou atmosféru v kolektivu.

Krok č. 2 – sestavení základní vnitřní mapy šikany.

Vnitřní mapa šikany

1. Šikana ze tří praktických pohledů
 - a) vnější pohled – určíme počet obětí a počet agresorů, závažnost a četnost agresivních projevů a stanovíme dobu, po kterou šikanování trvá a určíme místo šikanování
 - b) závislost – posoudíme vzájemné vztahy mezi agresory a oběťmi a odhadneme intenzitu závislosti (je-li přítomna)
 - c) porucha vztahů – odhadneme, o jaké stadium šikany se jedná
2. Formy šikany
 - a) základní forma (Kolář, 2011)
 - b) neobvyklá forma – šikana krajně ohrožující bezpečí pedagoga život oběti, zaznamenáme nějaké zvláštnosti u přímých a nepřímých účastníků šikany

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání	fyzická, psychická a smíšená šikana, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany
Šikana podle věku a typu školy	šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, uční, gymnazisty..., šikana mezi vysokoškoláky
Šikana z genderového hlediska	chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana chlapců vůči děvčatům, šikana dívek vůči chlapcům
Šikana odehrávající se ve školách s různým způsobem řízení	na jedné straně škola s demokratickým vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchicko-autoritativní systém
Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů	šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod.

Krok č. 3 – určení typu scénáře pro základní typ léčby – co škola zvládne sama a kdy potřebuje pomoc zvenku

Scénář pro situace, které škola zvládne sama (počáteční šikana s běžnou formou)

1. odhad onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
2. rozhovor s informátory a oběťmi
3. nalezení vhodných svědků

4. individuální rozhovory se svědky
5. zajištění ochrany obětem
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovorů:
 - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. realizace vhodné metody:
 - a) metoda usmíření
 - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)
8. třídnická hodina
 - a) efekt metody usmíření
 - b) oznámení potrestání agresorů
9. rozhovor s rodiči oběti
10. třídní schůzka
11. práce s celou třídou

Rozhovory s informátory, oběťmi a svědky uskutečníme tak, aby to ostatní nevěděli.

Nejdůležitější je vypracování přehledu hlavních typů agresorů (iniciátorů, aktivních účastníků), u jmen si přesně poznamenáváme údaje kdy, kde, jak a komu co udělali.

Ve chvíli, kdy je vyšetřování šikany dokončeno, máme potřebné informace, přistoupíme k druhé části – nápravě. Pro nápravu lze použít dvě zásadně odlišné metody – metodu vnějšího nátlaku a metodu usmíření. Každá z těchto metod by měla vézt k zastavení šikanování, obnovení platnosti oficiálních norem a zabezpečení ochrany obětí.

4.4.3.1 Metoda vnějšího nátlaku

Tato metoda bývá používána nejčastěji. Jejím záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Pedagog nekompromisně chrání „právní řád“ žáků, který je pilířem bezpečí žáků. Potřeba razantnosti a potřeba zajistit bezpečí všem ohroženým vyžaduje, aby metoda zahrnovala tyto tři součásti:

1. Individuální nebo komisionální rozhovor – lze aplikovat až po úspěšném dokončení vyšetřování případu. Rozhovor by měl být veden pouze s jedním agresorem a případně jeho rodiči a pedagogové by při něm měli využít skupinové dynamiky. Důležitá je snaha zmírnit šok rodičů z informace a přesvědčit je, že nechceme dítěti ublížit, ale pomoci mu. Je však nutné trvat na faktech a v žádném případě neprozradit zdroje informací. Tady nabízím podle Michala Koláře osvědčenou posloupnost jednání:

- A. Seznámení rodičů s problémem
- B. Postupné vyjádření všech pedagogů
- C. Vyjádření žáka
- D. Vyjádření rodičů
- E. Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
- F. Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise

2. Oznámení o potrestání agresorů před celou třídou – druhou, nezbytnou součástí nátlakové metody je informování žáků celé třídy o závěru výchovné komise. Škola tím vyjadřuje jednoznačné a pevné stanovisko: Šikanování nebude trpěno! Viníci budou při odhalení potrestáni! Úkolem pedagoga v této fázi metody je přesvědčit žáky, že učitelé dokážou spolehlivě zajistit ochranu slabých před silnými a respektování kázeňských norem školy.

3. Ochrana oběti – je poslední součástí metody nátlaku. Do skrytého života skupiny musí být zabudována bezpečnostní pojistka, která pedagoga okamžitě varuje při hrozícím nebezpečí. Bezpečnost oběti můžeme také posílit některými z následujících způsobů: setkávání pedagoga s informátory, stanovení ochránců oběti, zprostředkování péče v odborném zařízení a udržování kontaktu s jeho pracovníkem, vytvoření „horké linky“ s rodiči.

4.4.3.2 *Metoda usmíření*

Tato metoda je od předchozí odlišná. Místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Důraz se klade na změnu, to znamená na odbourání agresivního postoje, domluvu a usmíření mezi aktéry šikanování. Místo potrestání nastupuje společné řízené hledání nápravy v neformální atmosféře. O změnu se usiluje prostřednictvím sdílení odlišných pocitů jednotlivých aktérů a podpora schopnosti agresora vcítit se do oběti, mít s ní soucit, pochopit její utrpení. Nápravnou emoční zkušenost lze někdy u agresora vyvolat i v rámci citlivého komisionálního pohovoru. Pokud je agresor přístupný určitému náhledu a je ochoten svou chybu napravit, lze jej potrestat pouze symbolicky.

Tuto metodu nemůžeme samozřejmě použít za všech okolností, pouze v přísně vymezených případech, například u nebrutálních forem prvního a druhého stadia šikanování, a to u dětí i mládeže, zejména pak u dětí mladšího školního věku. I metoda usmíření má své součásti, u kterých je vhodné zachovat následující posloupnost:

1. Nejnutnější diagnostika – V první řadě je nutné provést nejnutnější diagnostiku vnějšího obrazu šikanování a odhadnout jeho vnitřní vývoj. Ze strategie první pomoci použijeme pouze rozhovor s informátory a oběťmi, nalezení vhodných svědků a rozhovory se svědky. Když se v této fázi neprokáže vhodnost metody, lze přejít na metodu vnějšího nátlaku.
2. Rozhovor s obětí – Při rozhovoru společně s obětí zvážíme, jestli je při řešení vhodnější zvolit metodu usmíření nebo vnějšího nátlaku. Oběti vysvětlíme průběh druhé metody, poté společně zvážíme, který krok je vhodnější. Velmi důležité je oběti opravdu naslouchat, maximálně ji podpořit a povzbudit. V rámci rozhovoru lze použít i pomocné techniky, např. kresbu, asociace ke slovům, písemnou formu a další.
3. Rozhovor s agresory – Tento rozhovor slouží pro posouzení možností náhledu a empatie agresorů. Pokud je u agresorů patrná určitá otevřenost ke změně, je jim také nabídnuto usmíření s obětí. Při jejich souhlasu následuje společné setkání.
4. Společné setkání a hledání nápravy – Usmíření se účastní agresori, oběti, také i další žáci. Skupina by měla být vybrána tak, aby se dosáhlo co nejpříznivější konstelace, a tím i nápravy. Nejvhodnější bývá pozvat žáky, kteří sympatizují s obětí, a další pozitivní třídní autority. Velikost skupiny se pohybuje od dvou do patnácti žáků, nejjednodušší je ovšem sestavit co nejmenší skupinu účastníků. Informace, které žákům předáme, musí odpovídat jejich věku a potřebě situace. Zařadit můžeme cvičení pro „ponoření“ agresorů do problému, podporující jejich empatii a náhled. Následovat by měla omluva a usmíření. Skupina předkládá návrhy pro nápravu. Na závěr následuje shrnutí průběhu usmíření, včetně návrhů a domluva dalšího setkání, na němž se posoudí situace po stanovené době.

4.4.4 **Šikana z hlediska trestního zákona**

Šikanování může naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění

- vydírání
- omezování osobní svobody
- zbavení osobní svobody
- útisku
- ublížení na zdraví
- vraždy
- loupeže
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- poškozování cizí věci
- znásilnění
- kuplířství

- nebezpečné vyhrožování
- nebezpečné pronásledování
- mučení a jiné nelidské a kruté zacházení

4.4.5 Povinnosti školy ohledně šikany

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je škola povinna:

- vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení vzniku rizikového chování
- zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit
- poskytovat dětem nezbytné informace nutné k zajištění jejich bezpečnosti a ochrany

Při vyšetřování šikany musíme pamatovat na to, že dětská paměť a schopnost pracovat s vlastním proviněním je krátkodobá. Stanovením kázeňského opatření dáváme najevo, že nebudeme tolerovat násilné jednání, ale budeme proti němu rázně vystupovat. Naším hlavním cílem v tomto případě nebude trestat, ale pokusit se obnovit narušené vztahy a dát věcem ztracený řád.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v průběhu vyučování:

- zákonnému zástupci žáka – útočníka i žáka – oběti
- orgánu sociálně-právní ochrany dětí
- Policii ČR – pokud by jednání mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu

Škola vypracovala krizové plány, se kterými byl seznámen každý pedagogický pracovník a které jsou k dispozici v každé sborovně.

4.4.6 Krizový plán školy

I. scénář – pro počáteční stádia šikany

1. rozhovor s informátorem a s oběťmi
2. nalezení vhodných svědků a rozhovor s nimi
3. ochrana oběti
4. individuální rozhovor s agresory
schůzka rodičů agresora a komise (třídní učitel, pracovníci ŠPPa vedení školy). Pokud je agresorů více, jsou zváni postupně.
5. seznámení rodičů s problémem
6. postupné vyjádření všech pedagogů
7. vyjádření agresora
8. vyjádření rodičů agresora
9. rozhodování komise za zavřenými dveřmi
10. seznámení agresora a rodičů agresora se závěry komise
11. rozhovor s rodiči obětí
12. oznámení a potrestání agresora před třídou
13. práce s celou třídou

II. scénář – pro výbuch skupinového násilí

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku-bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. ukončení násilí – bezprostřední záchrana oběti a zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí, informování vedení školy
4. poskytnutí první pomoci oběti – zajištění první pomoci, zavolání záchranky, zajištění doprovodu zraněného dítěte do nemocnice, informování rodičů
5. zapamatování si svědků incidentu a zabránění domluvě na křivé výpovědi
6. kontaktování Policie ČR, navázání kontaktu se specialistou na šikanování

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
9. provedení individuálních, případně konfrontačních rozhovorů se svědky
10. provedení rozhovorů s agresory, případně konfrontace mezi agresory

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

4.4.7 Spolupráce s rodiči

Škola aktivně spolupracuje s rodiči na ochraně dětí před šikanou. Se školním Programem proti šikanování se rodiče mohou podrobně seznámit na webových stránkách školy. Zde také uvádíme kontakty na poskytovatele poradenských a dalších služeb týkajících se problematiky šikanování.

Rodiče jsou pro dítě zdrojem porozumění, opory a ochrany. Rodiče by si u svých dětí měli všimnout nejrůznějších projevů, které by mohly být známkou šikany. Pokud se jim dítě se svým trápením svěří, je velmi důležité, aby jej nejen vyslechli a věřili mu, ale aby ho také podpořili a dali mu najevo, že jej mají rádi. Když se dozvědí, co se stalo, měli by neodkladně navštívit školu, nejlépe společně a informovat ředitele školy a třídního učitele. Škola dále postupuje podle vypracovaného krizového plánu.

4.4.8 Bezpečné prostředí na škole

Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola. Školním řádem jsou nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla chování. Z řádu vyplývá, jaké chování je považováno za ohrožující a dehonestující a jak bude sankcionováno.

Na začátku školního roku jsou ve třídách vytvořena třídní pravidla, které nenahrazují ani nezdojují školní řád. Na tvorbě těchto pravidel a na reflexi jejich dodržování se podílejí žáci společně s třídním učitelem. Ve třídách se realizují třídnické hodiny, které poskytují prostor k náhledu na situaci a vztahy ve třídách, žáci mohou sdělovat své pocity, rozebírat školní situace, řešit konflikty atd.

Na škole je nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi třídními učiteli a celým pedagogickým sborem, všichni jsou včas informováni o situaci ve třídě, o výskytu porušení pravidel nebo o jiných rizikových faktorech. Všichni pracovníci školy monitorují varovné signály a situaci řeší s třídním učitelem a s pracovníky ŠPP.

Pracovníci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně pro všechny žáky. Pedagogičtí pracovníci se dobře orientují v prostorách školy, dobře pracují dohledy na chodbách o přestávkách, které kontrolují riziková místa, která určili sami žáci.

Prevence na škole je zaměřena zejména na vytváření a udržování pozitivního sociálního klimatu. Škola připouští riziko výskytu šikany jak žáka, tak i učitele a otevřeně takové chování odmítá a realizuje intervenci, pokud k takové situaci dojde. Škola je postavena na

principech, které respektují identitu a individualitu každého svého člena, podporuje solidaritu a toleranci, vědomí sounáležitosti, podporuje spolupráci a rozvíjí vzájemný respekt.

Jak šikanu minimalizovat

1. nastavit a uplatňovat jasná pravidla chování ve třídě a ve škole
2. nastavit adekvátní opatření a sankce při nedodržování těchto pravidel
3. monitorování prostor ve škole, která jsou vnímána jako méně bezpečná a přijetí bezpečnostních opatření
4. všimnout si změn v náladě, emocích a chování žáků a reagovat na ně
5. okamžitě reagovat na konflikt nebo nerespektování pravidel
6. nepřekračovat hranice ve vztahu k žákům, žáky neponižovat, nezesměšňovat, při hodnocení zachovat důstojnost žáků
7. neřešit konflikt se žákem před celou třídou, uplatňovat individuální konzultaci
8. danou situaci následně rozebrat se třídou
9. vážnější přestupky řešit s preventivním týmem a zákonnými zástupci žáka

5 Další projevy rizikového chování

5.1 Kouření

Kouření v prostorách školy

Kouření v prostorách školy zakazuje tzv. protikuřácký zákon č. 65/2017 Sb. (zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek).

Výňatek ze školního řádu

Prostory školy jsou označené viditelným textem a grafickou značkou zákazu kouření.

Školní řád: Žáci chrání zdraví své i zdraví spolužáků; žákům jsou zakázány všechny činnosti, které jsou zdraví škodlivé a které mohou přivodit žákům úraz. Porušení zákazu je vždy závažným porušením povinností, stanovených tímto školním řádem. Takové porušení je klasifikováno sníženým stupněm z chování.

Žákům je zakázáno do školy vnášet a ve škole užívat návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují.

Nález krabičky cigaret, elektronické cigarety nebo jiného tabákového, nebo nikotinového výrobku u žáka

1. Vyučující, který zadrží u některého žáka cigarety, elektronické cigarety nebo jiný tabákový a nikotinový výrobek, sepíše zápis o události s vyjádřením žáka a kontaktuje pracovníka ŠPP. Událost nahlásí vedení školy.
2. Následuje pohovor pracovníka ŠPP a třídního učitele (TU) se žákem-porušení školního řádu – výchovná opatření – důtka ředitele školy (DRŠ), konkrétní rizika kouření, relevantní informace a motivace k neuzívání těchto látek.
3. Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o nález tabákového nebo nikotinového výrobku u žáka, poskytne odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby. Při opakování situace nebo v případě nespolupráce zákonného zástupce, pracovník ŠPP kontaktuje orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).
4. ŠPP nebo další vyučující pracují s třídním kolektivem:
 - informování o riziku kouření, cigaret i dalších forem tabáku, a užívání nikotinových výrobků
 - klamavost reklam tabákového průmyslu
 - výklad poškození zdraví v hodinách biologie, výpočet výdajů za cigarety v hodinách matematiky, antireklamy na kouření v hodinách výchovy ke zdraví, výtvarné projekty na téma kouření, práce s dětskými protikuřáckými webovými stránkami v hodinách informatiky
5. Na třídní schůzce TU informuje rodiče o problematice kouření a o užívání jiných tabákových a nikotinových výrobků v dětské populaci – snaha minimalizovat podceňování problému ze strany rodičů, zvýšení informovanosti rodičů, možnost navázat spolupráci s rodiči na dané téma, možnost vysvětlit, jak je důležité pro dítě nekuřácké domácí prostředí, seznámení s pomáhajícími institucemi, možnosti řešení problému.

Postup při kouření ve škole

1. Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit, proto při přistižení žáka při konzumaci cigaret, tabákových a nikotinových výrobků a elektronických cigaret se žákovi musí v další konzumaci zabránit a událost nahlásit vedení školy.
2. Tabákový a nikotinový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit.

3. Pracovník ŠPP sepíše a založí zápis o události do své agendy. V rozhovoru se žákem informuje o porušení školního řádu, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a snaží se motivovat k nekouření.
4. TU informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu kouření, poskytne odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby.
5. Při opakovaném přistižení nebo v závažných případech škola informuje OSPOD.
6. Sankce za porušení zákazu konzumace tabákových výrobků stanovených školním řádem – snížená klasifikace z chování.

5.2 Alkohol

Alkohol v prostorách školy

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Ve škole je zákaz užívání alkoholu v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.

Postup při nálezu alkoholu u žáka

1. Vyučující, který zadrží u některého žáka alkohol, sepíše zápis o události s vyjádřením žáka a kontaktuje pracovníka ŠPP. Tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění chemické struktury. Událost nahlásí vedení školy.
2. Následuje pohovor pracovníka ŠPP a TU se žákem-porušení školního řádu – výchovná opatření – DŘŠ.
3. TU informuje zákonného zástupce žáka o nález alkoholu u žáka.
4. Při opakování situace nebo v případě nespolupráce zákonného zástupce pracovník ŠPP kontaktuje OSPOD.
5. ŠPP nebo další vyučující pracují s třídním kolektivem:
 - informování o rizicích užívání alkoholu zejména na vyvíjející se mladý organismus
 - výklad poškození zdraví v hodinách biologie, dopady požívání alkoholu – sociální, finanční, společenské atd.

Postup při nález alkoholu ve škole

1. Žák, který nalezne alkohol v budově školy, nahlásí nález pedagogickému pracovníkovi nebo vedení školy.
2. Pokud nalezne alkohol pedagogický pracovník, nahlásí událost vedení školy a sepíše o ní zápis. Tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění chemické struktury.
3. Následuje sepsání záznamu o události s vyjádřením žáka za přítomnosti pracovníka ŠPP, který zápis založí do své agendy.

Postup při konzumaci alkoholu ve škole

1. Ve vnitřních a vnějších prostorách školy nebo v rámci akcí školou pořádaných, je zakázáno užívání alkoholu, proto při přistižení žáka při konzumaci alkoholu se žákovi musí v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pokud žákovi hrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), žák je ohrožen na zdraví a životě, pedagogický pracovník zajistí nezbytnou pomoc a zavolá lékaře.
4. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předá zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.
5. O události sepíše pracovník ŠPP zápis, který si založí do své agendy.

6. Pokud žákovi nehrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), TU přivolá zákonného zástupce žáka, aby si ho vyzvedl, popřípadě se pomoc žádá od OSPODu, pokud zákonný zástupce žáka není k zastížení.
7. Následuje sankce za porušení zákazu konzumace alkoholu stanovený školním řádem – snížená klasifikace z chování.
8. Jestliže žák nabízí alkohol ostatním žákům, škola požádá Policii ČR o prošetření situace a kontaktuje zákonného zástupce žáka, který alkohol nabízel.

5.3 Omamné a psychotropní látky

Postup při konzumaci omamných a psychotropních látek ve škole

1. Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno užívání OPL, proto při přistižení žáka při konzumaci OPL se musí žákovi v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O události informuje pracovníky ŠPP a vedení školy.
3. Pokud žákovi hrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), žák je ohrožen na zdraví a životě, pedagogický pracovník zajistí nezbytnou pomoc a zavolá lékaře.
4. TU informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu konzumace OPL a vše nahlásí OSPODu.
5. Pokud žákovi nehrozí akutní nebezpečí, TU přivolá zákonného zástupce žáka, aby si ho vyzvedl, popřípadě se pomoc žádá od OSPODu, pokud zákonný zástupce žáka není k zastížení.
6. O události sepíše pracovník ŠPP zápis a spolu s písemným vyjádřením žáka si jej založí do své agendy.
7. V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení této situace.
8. Následuje sankce za porušení zákazu konzumace OPL stanovený školním řádem – snížená klasifikace z chování.

Postup při nálezů OPL v prostorách školy

1. Při nálezů látky, kterou považujeme za OPL, se vyrozumí vedení školy. Látku nepodrobujeme žádnému testu ke zjištění chemické struktury.
2. Látku se v přítomnosti dalšího pedagogického pracovníka vloží do obálky, zapečetí, uschová v trezoru a zapíše se datum, čas a místo nálezů. O události se sepíše záznam.
3. Vedení školy vyrozumí zákonného zástupce žáka a Policii ČR, která provede zajištění látky.

Postup při zadržení OPL u žáka

1. Při nálezů látky u žáka, kterou můžeme považovat za OPL, se vyrozumí vedení školy.
2. Pracovník ŠPP sepíše záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla OPL nalezena, datum, čas místo nálezů a jméno žáka s jeho podpisem. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy, nebo zástupce ředitele školy. Záznam založí pracovník ŠPP do své agendy.
3. Vyrozumí se zákonný zástupce žáka a Policie ČR, která provede zajištění látky.
4. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají zajištěnou látku výše uvedeným postupem přivolanému lékaři. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

Postup při podezření distribuce OPL ve škole

1. Pedagogický pracovník, který má podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, bezodkladně vyrozumí vedení školy a Policii ČR a zkontaktuje s ní další postup. Vedení školy informuje zákonného zástupce žáka.
2. Žáka izolují od ostatních žáků a do příjezdu Policie ČR bude pod nepřetržitým dohledem. U žáka se v žádném případě neprovádí osobní prohlídka nebo prohlídka jeho věcí.

5.4 Záškoláctví

Za záškoláctví se považuje neomluvená absence žáka. Jedná se o porušení školního řádu a školského zákona. Absenci omlouvá třídní učitel na základě písemné žádosti zákonného zástupce.

Záškoláctvím bývá označován přestupek žáka, který úmyslně zanedbává docházku do školy.

Kategorie záškoláctví:

- pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
- záškoláctví s vědomím rodičů (skryté záškoláctví) – rodiče mají buď odmítavý postoj ke škole, nebo projevují slabost ve vztahu k dítěti či jsou závislí na pomoci dítěte v domácnosti
- záškoláctví s klamáním rodičů – žák dokáže rodiče přesvědčit o svých zdravotních problémech, pro které nemůže jít do školy, rodiče absenci omlouvají
- útěky ze školy (interní záškoláctví) – žák do školy přijde, během vyučování třídu opustí, buď zůstává ve škole, nebo z budovy odejde na několik vyučovacích hodin
- odmítání školy – představa školy činí žákovi psychické obtíže, v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, nebo při výskytu školní fobie nebo deprese

Pozdní příchod – taková neomluvená nepřítomnost žáka, a to i opakovaná, která je na základě analýzy jejich příčin způsobena zpravidla nedbalostí žáka nebo osob odpovědných za výchovu, která trvá zpravidla po určitou část vyučovací hodiny nebo vyučování a to obvykle na jeho počátku. Nepřítomnost ve vyučování v tomto případě není cílem žáka ani osob odpovědných za jeho výchovu.

Výňatek ze školního řádu

Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu nebo podle pokynů vyučujícího, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají; rádně omlouvat svoji neúčast na vyučování a ostatních povinných akcích školy.

Postup při omlouvání žáka

1. Zákonný zástupce žáka oznamuje nepřítomnost žáka ve vyučování nejpozději do třech kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka, a to písemně nebo telefonicky. Po návratu žáka do školy je povinen jej písemně omluvit na omluvném listě v žákovské knížce. Omluvenku předloží žák třídnímu učitelu nejdéle do pěti vyučovacích dnů od svého návratu do školy. V odůvodněných případech (např. podezření na záškoláctví) může třídní učitel ke každé absenci z důvodu nemoci omlouvané zákonnými zástupci požadovat doložení žákovy nepřítomnosti také potvrzením ošetřujícího lékaře.

2. Odchod žáka z vyučování před jeho ukončením v jednom dni je možný pouze na základě písemné omluvy zákonných zástupců, kterou žák předloží vyučujícímu hodiny (při uvolnění na jednu hodinu), nebo TU (při uvolnění na více hodin v jednom vyučovacím dni). Není přípustná omluva telefonicky či e-mailem.

3. O uvolnění žáka z vyučování pro předem známý důvod musí zákonní zástupci předem požádat třídního učitele. Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče.

4. Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče. Nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce žáka, následuje písemná pozvánka k osobnímu setkání zákonných zástupců žáka s třídním učitelem v následujícím sledu:

- neformální – prostřednictvím e-mailu nebo jinak doručenou pozvánkou
- formální, doporučeným dopisem
- formální, doporučeným dopisem s doručenkou (doručenky jsou součástí záznamu o přijatých opatřeních), kdy je pozvánka k osobnímu setkání doplněna poučením o opatřeních, k nimž bude nutno přistoupit, nepodaří-li se navázat spolupráci se zákonnými zástupci

5. Jestliže dojde k opakovanému bezdůvodnému nebo řádně neomluvenému zanedbání školní docházky, oznámí škola v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí tuto skutečnost OSPODu.

6. Výchovná opatření za neomluvenou absenci:

- DTU
- DRŠ
- snížená klasifikace z chování (uspokojivé, neuspokojivé)

7. Důležitým krokem je zjistit příčinu záškoláctví – TU, VP, ŠMP a SOCPED.

5.5 Krádež

Krádež je takové protiprávní jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho, a to za účelem ponechat si ji, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil nebo byl o tom informován.

Výňatek ze školního řádu

Mobilní telefony, hodinky a šperky mají žáci neustále u sebe a mají zakázáno je odkládat. Odkládají je pouze z bezpečnostních důvodů a na výslovný pokyn vyučujících, kteří je na stanovenou dobu převezmou do úschovy a zajistí jejich bezpečnost.

Postup při řešení krádeže

1. Nošení cenných věcí do školy v sobě skrývá rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje žákům cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním, do školy nenosit. Ztráty věcí hlásí žáci neprodleně svému TU.

2. Pokud žáci budou svědky takového protiprávního jednání, okamžitě to ohlásí pedagogickému pracovníkovi školy.

3. Pedagogický pracovník o události pořídí záznam na základě výpovědi poškozeného. Pokud je škoda značná a nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není schopna vlastními silami se domoci takové nápravy, vedení školy vznik škody hlásí Policii ČR, přestupkové komisi města, případně OSPODu. Škola rovněž událost hlásí v případě, že o to žádá poškozený nebo jeho zákonný zástupce.

4. Pokud je pachatel znám, je nutné trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému a omluvil se. Důležité je pečlivě se zabývat příčinami které vedly žáka k takovému jednání. Zákonného zástupce zloděje škola vyrozumí až poté, kdy bude přesně známa příčina, které dítě ke krádeži vedla.

5. Jedná-li se o škodu většího rozsahu, škola vyrozumí Policii ČR a oznámí podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

6. Pokud jsou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

7. Výchovná opatření:

- DRŠ
- snížená klasifikace z chování (uspokojivé) a ohlášení na OSPOD.

Vandalismus

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje svévolným poškozováním školního majetku či věcí ostatních žáků. Jedná se například o poškození školního nábytku, prokopnutí dveří, zničení vodovodních kohoutků, poškození hasicích přístrojů, zničení školních pomůcek, učebnic, sprejerství, poškození oblečení nebo pomůcek spolužáků atd.

Nejrizikovější čas co do četnosti případů vandalismu jsou přestávky mezi vyučovacími hodinami nebo i hodiny, pokud se žák vzdálí ze své kmenové třídy. Eliminace jevu v této době je pomocí opatření možná. Jedním ze způsobů kontroly jevu je dohled pedagogických pracovníků a častější kontrola rizikových míst a také i pečlivý monitoring pohybu na školních chodbách ve vyučovacích hodinách.

Druhy vandalismu ve škole:

- mstivý – má podobu odplaty za skutečnou nebo domnělou křivdu, špatnou známku
- zlostný – vyjádření zloby nebo závisti
- hravý – sázka žáků
- ideologický – upozornění na vlastní postoje nebo požadavky
- taktický – cílem je upoutání pozornosti

Postup při řešení vandalismu

1. Každý žák je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil.
2. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák, je preferován tento způsob náhrady škody. Případně může škodu nahradit jeho zákonný zástupce.
3. Pokud vznikne škoda na školním majetku, je potřeba sepsat o celé záležitosti záznam. Pokud se jedná o úmyslně způsobenou škodu, škola po žákovi nebo jeho zákonném zástupci náhradu škody vymáhá.
4. Nedojde-li mezi zákonným zástupcem nezletilého žáka a školou k dohodě o náhradu škody, škola ohlásí případ Policii ČR – škoda do 5 000 Kč je řešena jako přestupek, škoda nad 5 000 Kč jako trestný čin.

5. Výchovná opatření:

- NTU
- DTU
- DRŠ

6. Při výskytu vandalismu je potřeba objasnit důvody pro takové chování. Může jít o záměr nebo cíl, snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám, o následek šikany nebo její doprovodný jev apod.

7. Jedná-li se o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, škola vyrozumí přestupkovou komisi města, OSPOD, Policii ČR a oznámí podezření na spáchání trestného činu majetkové povahy.

5.6 Poruchy příjmu potravy

Mentální anorexie a bulimie představují ve svých projevech mezní polohy stravovacího chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu.

Poruchy příjmu potravy se rozvíjejí pomalu a nenápadně, anorexie začíná nejčastěji ve věku třinácti a bulimie ve věku patnácti let.

Postup při řešení

1. Včasná intervence u rizikových jedinců (rychlé zhubnutí, zvracení s jakoukoli argumentací...).
2. Pedagogický pracovník není psychoterapeut. Zprostředkuje zpětnou vazbu dítěti a zákonnému zástupci o některých stravovacích zvyklostech dítěte a doporučí, popř. zprostředkuje kontakt s psychologem nebo lékařem.

5.7 Sebepoškozování

Sebepoškozování je záměrné ubližování si ve snaze vypořádat se s nepříjemnými duševními stavy. Projevuje se zraňováním vlastního těla a je signálem vážného psychického problému. Na sebepoškozování se rychle vyvíjí závislost srovnatelná s alkoholismem nebo závislostí na drogách. Sebepoškození se stává způsobem řešení, ke kterému člověk sahá opakovaně. Úleva, kterou člověk pocítí, je jen dočasná a problémy se objeví znovu, často ve vážnější formě a člověk se poraní opět, protože jednou to pomohlo. Někdy se zvyšuje intenzita, s jakou si člověk ubližuje. Často se objevují pocity studu za zjevné známky po sebepoškozování (např. jizvy).

Postup při řešení

Pedagogický pracovník není psychoterapeut. Zprostředkuje zpětnou vazbu dítěti a zákonnému zástupci a doporučí, popř. zprostředkuje kontakt s psychologem nebo lékařem.

5.8 Netolismus

Termínem netolismus označujeme závislost na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry
- sociální sítě
- internetové služby (různé druhy chatů)
- mobilní telefony aj.

K příznakům netolismu patří

- méně vykonané práce
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita nebo neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá
- kradení peněz na nákup her
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry

zkreslování, zatajování informací o své závislosti
hraní kvůli úniku od osobních problémů
narušené vztahy s rodinou
zanedbávání učení
opuštění dřívějších zájmů a přátel
zhoršující se školní výsledky

Výňatek ze školního řádu

Mobilní telefony žáků i vyučujících jsou během vyučovací hodiny zcela vypnuté. Žákům je zakázáno pořizování zvukových a obrazových nahrávek pomocí mobilních telefonů bez souhlasu dotyčné „snímané“ osoby.

Postup při řešení

1. Pozorování chování a prospěchu žáka – narušení vztahů, unavenost, ztráta kamarádů, zvýšená agresivita, zhoršení prospěchu.
2. Pedagogický pracovník neprovádí intervence týkající se problematiky netolismu, v případě, že zaznamená varovné a nežádoucí změny v chování žáka, kontaktuje pracovníka ŠPP.
3. Následuje pohovor pracovníka ŠPP a TU se žákem.
4. Pracovník ŠPP kontaktuje zákonného zástupce žáka a zprostředkují kontakty na odborná zařízení.

5.9 Hazardní hraní

Jako hazardní hraní či hráčství lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh. Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře. S tím rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.

Pod hazardní hraní spadá

tomboly
číselné loterie
peněžité a věcné loterie
kurzové, dostihové a jiné sázky
karetní hry
sázkové hry v kasinu a na internetu
on-line hazardní hra...

Postup při řešení

1. V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, učitel kontaktuje pracovníka ŠPP.
2. Pracovník ŠPP zmapuje situaci pomocí dotazníkového šetření a rozhovoru se žákem.
3. Pracovník ŠPP sepíše a založí zápis o události do agendy ŠPP.
4. Následuje pohovor TU, pracovníka ŠPP se zákonným zástupcem žáka.
5. Škola informuje OSPOD.

6. Práce s třídním kolektivem – zvýšení informovanosti o povaze a rizicích hazardního hraní, budování finanční gramotnosti, kontrola nad impulzivním řešením problémů a podpora schopností řešení problémů, plánování a efektivního rozhodování.

5.10 Příslušnost k subkulturám

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se začíná výrazně projevat od cca 13. roku života. Kolem 12. roku věku jedince dochází k výraznému kroku v rámci procesu individualizace a separace. Subkultury jsou pro dospívající klíčovým prostorem, z toho vyplývajícím rizikem je skutečnost, že jedinec může být ochotnější a povolnější k činnostem, které by za jiných okolností odmítal.

Nejčastěji se vyskytující subkultury

anarchismus
emo
gothic/witch
hip-hop
punk
ska/reggae
RPG komunity
skinheads

Postup při řešení

1. Samotná příslušnost k subkultuře nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Je potřeba dát jasné hranice nepřijatelným formám chování.
2. Cílem je řešit pouze rizikové chování a to řeší TU, ŠPP a zákonní zástupci žáka.
3. Při podezření ze spáchání trestného činu škola informuje OSPOD a Policii ČR.

5.11 Rizikové sexuální chování

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu...

U dětí a dospívajících mohou na rizikovost upozornit jednat nevhodné sexuální projevy a jednak projevy nesexuální, které se následně mohou rozvinout až do sexuální deviace.

Postup při řešení

1. Povšimne-li si učitel nápadné, zvláštní chování dítěte, kontaktuje ŠPP.
2. Pracovníci ŠPP zmapují sociální klima ve třídě a provedou rozhovor se žákem.
3. Pracovníci ŠPP sepiší a založí zápis o události do agendy ŠPP.
4. Následuje pohovor TU, pracovníků ŠPP se zákonným zástupcem žáka, nabídka návštěvy odborníka – pediatra, sexuologa.

5.12 Syndrom týraného dítěte – CAN

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte.

Změny v chování dítěte

celková stísněnost a nezájem o dění kolem
zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
nápadně lhostejné postoje, výroky typu mně je to jedno
agresivní napadání a šikanování vrstevníků
zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
váhání s odchodem domů po vyučování
neomluvené absence ve škole
odmítání jídla nebo přejídání
sebepoškozování
útěky z domova

Známky na těle dítěte

opakovaná zranění včetně zlomenin
modřiny
řezné rány
otoky části těla – rtů, tváří, zápěstí
stopy po svazování
natrhnutí ucha
otisky dlaně a prstů
stopy po opaření nebo popálení cigaretou

Některé známky zanedbávání

trvalý hlad
podvýživa
chudá slovní zásoba
špatná hygiena
vyčerpanost
přepracovanost
nevhodné oblečení vzhledem k počasí
nedostatek dohledu ze strany zákonného zástupce, vyhození z domova
nezájem o školní povinnosti dítěte

Některé projevy zanedbávaného dítěte

chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého
je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelná
všechno jí hltavě a hladově
chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
má potíže s učením
zdráhá se odcházet domů
houpá se, cucá prsty nebo věci, kýve hlavou
žebrá o jídlo, peníze, nebo jiné věci

Postup při řešení

1. Povšimne-li si učitel změny v chování žáka, nebo neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte, naváže se žákem osobní kontakt a provede rozhovor v neformální atmosféře. Pokud se žák nechce s problémem svěřit, učitel doporučí Linku bezpečí.
2. TU nebo učitel, který rozhovor provedl, kontaktuje ŠPP.
3. Následuje pohovor TU, pracovníků ŠPP se zákonným zástupcem žáka.
4. Škola kontaktuje OSPOD.

5.13 Domácí násilí

Domácí násilí řadíme mezi typy rizikového chování, které mohou ohrozit zdravý vývoj žáků a mít nepřímé dopady do chování žáků. Má negativní vliv na harmonický vývoj dětí a mladistvých zejména v oblasti emocionální, vztahové a může ohrozit i zdravý tělesný vývoj.

Domácí násilí nabývá různých forem, z nichž všechny jsou škodlivé a ohrožují zdravý vývoj osobnosti a vzájemné vztahy mezi blízkými osobami:

psychické násilí

fyzické násilí

sexuální násilí/zneužívání

ekonomické zneužívání

sociální násilí/izolace

Postup při řešení

1. Pokud učitel zaznamená známky násilí páchané na žákovi, nebo obdrží tuto informaci od žáka, kontaktuje ŠPP a vedení školy.
2. Pracovník ŠPP provede rozhovor s dítětem a zákonným zástupcem žáka.
3. Škola kontaktuje OSPOD a Policii ČR.

5.14 Nová náboženská hnutí

Za rizikové považujeme především skupiny řazené ke kultům a sektám-Společenství svědků Jehovových, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni), Scientologická církev, Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva (Církev sjednocení, moonisté), Satanismus.

Možné projevy

vyčleňování z kolektivu z důvodu neslavení církevních ani státních svátků, narozenin

odmítání transfuze krve

silně manipulativní působení v oblasti programů primární prevence, vzdělávání problémových dětí

zneužívání návykových látek, rizikové sexuální chování, sebevražedné jednání

Postup při řešení

1. Pokud učitel zaznamená, že žák vykazuje znaky příslušnosti k některé sektě-fyzické i psychické změny, pokusí se v rozhovoru se žákem získat co nejvíce informací. Začne-li žák hledat pomoc, učitel kontaktuje ŠPP.
2. Pracovníci ŠPP provedou rozhovor se žákem a zákonným zástupcem žáka a doporučí zařízení zabývající se odbornou pomocí.

3. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, kontaktuje vedení školy, ŠPP.
4. Vedení školy kontaktuje OSPOD a Policii ČR.

5.15 Rizikové chování v dopravě

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

Téma chování v dopravě je zapracováno do učiva jednotlivých ročníků ŠVP Brána do života.

5.16 Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, které směřují proti základům demokratického ústavního státu.

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské hnutí je takové, které poškozují objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu přisuzuje určité negativní vlastnosti či symbolický význam na základě subjektivní percepce židovství.

Možné projevy

verbální a fyzické napadání spolužáků nebo zaměstnanců školy kvůli jejich politickému, náboženskému nebo rasovému, národnostnímu, etnickému původu
agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy
využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu
zanedbávání školních povinností kvůli extremistickým aktivitám mimo školu

Postup při řešení

1. V případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem, nebo v případě odůvodněného podezření na účast žáka v extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým, xenofobním nebo antisemitským podtextem učitel kontaktuje ŠPP.
2. Následuje pohovor TU, ŠPP se zákonným zástupcem žáka a nabídka spolupráce.
3. V případě závažných projevů škola kontaktuje Policii ČR.

5.17 Homofobie

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi-šikanou a extremismem.

Postup při řešení

1. Méně výrazné projevy homofobie učitel nahlásí ŠPP.
2. Pracovníci ŠPP zmapují sociální klima ve třídě a provedou rozhovor se žákem.
3. Následuje pohovor TU, ŠPP se zákonným zástupcem žáka.
4. V případě závažnějších forem homofobních projevů a při podezření na spáchání trestného činu škola kontaktuje OSPOD a Policii ČR.

5.18 Násilí

Výňatek ze školního řádu

Žák nenosí do školy předměty, které nesouvisí s výukou a mohly by ohrozit zdraví a bezpečnost jeho nebo jiných osob. Předměty, které ohrožují zdraví žáka i jeho spolužáků, mohou být žákovi odebrány a předány zákonným zástupcům při návštěvě školy.

Mezi nejrizikovější faktory v každodenním školním životě patří zejména agresivní chování. Rizikových faktorů na straně dětí je mnoho, s většinou se dá pracovat jen pozvolna, s některými téměř vůbec.

Projevy školního násilí

rvačky, používání zbraní

vydírání, loupeže

veřejné zostouzení marginálních skupin (homosexuálové, cizinci, Romové, dívky)

vandalismus (ničení školního majetku, věcí spolužáků)

zneužívání moci učitelem

násilí žáků vůči pedagogům, útoky na učitele

násilí mezi dospělými pracovníky školy

násilí rodičů vůči pedagogům nebo pedagogů vůči rodičům

skupinová agrese (šikana)

Postup při řešení

1. Případy agresivního chování žáků řeší učitel, který byl incidentu přítomen, společně s TU. Provedou rozhovor se žáky, sepiší zápis a o výsledku informují ŠPP.
2. V případě opakovaného výskytu nežádoucího chování následuje pohovor TU, ŠPP se žákem a poté se zákonným zástupcem žáka.
3. Nedojde-li k nápravě, škola kontaktuje OSPOD.
4. V případě, že se jedná o šikanu, učitelé postupují podle vypracovaného krizového plánu školy.

5.19 Rizikové chování ve školním prostředí-krizové situace spojené s násilím

Krizová situace přichází z

1. vnitřního prostředí-řešení konfliktů neadekvátním způsobem, zejména šikana, kyberšikana, vandalismus, útok na školu ze strany žáků, případně pedagogů.

Škola má vypracovány krizové plány, které jsou součástí Programu poradenských služeb.

2. vnějšího prostředí-násilí způsobené osobou, která navštívila školu nebo která vnikla do školy a ohrožuje žáky, pedagogy a další pracovníky školy.

Škola má vypracován bezpečnostní a krizový plán, následný plán intervence, se kterými jsou seznámeni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci školy.

5.20 Žáci s poruchami autistického spektra

Charakteristika poruch autistického spektra:

Poruchy autistického spektra (PAS) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Jedná se o vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom aj.

Chování a jednání žáků s PAS ovlivňuje především odlišné vnímání, porozumění a sociální komunikace. Krizová situace zahrnuje zejména rizikové chování vyvolané situací, která nastane z důvodu nepochopení současné potřeby žáka, kterým může být nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění. Reakcí žáka na takové nepochopení je řešení situace neadekvátním způsobem, neadekvátními verbálními projevy, vzdorovitým chováním, stereotypním chováním, agresí vůči ostatním spolužákům či dospělým, sebepoškozováním, výbušným chováním, vulgárním vyjadřováním apod. Jedná se o manifestaci vysoce stresové situace.

Pravidla předcházení rizikovému chování:

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
- pravidlo jasné a konkrétní motivace
- pravidlo vyšší míry tolerance
- pravidlo důslednosti v přístupu
- vyšší míra vizuální podpory
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek
- možnost odpočinku relaxace

Postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

1. VP seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy.
2. V případě potřeby VP ve spolupráci se ŠMP organizuje kazuistické semináře pro sdílení dobré praxe v této oblasti a zajišťuje supervize pedagogického týmu podílejícího se na vzdělávání žáka s PAS.
3. TU úzce spolupracuje se zákonným zástupcem žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách. Rovněž je informuje o průběhu vzdělávání, o změnách v chování, projevech rizikového chování žáka nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu.
4. TU při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků, způsobem přiměřeným jejich věku formou různých metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní.

6 Bezpečnostní plán

6.1 Bezpečnostní plán školy

Bezpečnostní plán školy je dokument, který se podrobněji zabývá určitým rizikovým jevem a zejména jeho prevencí. Jeho účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet.

Jedním z hlavních principů Minimálního preventivního programu je koncept „bezpečné školy“, tedy soubor pravidel zajišťující vyšší standard bezpečnosti ve škole ve vztahu k rizikovému chování. Přestože je školní prostředí obecně jedním z nejbezpečnějších, má škola snahu zajistit vyšší úroveň bezpečnosti žáků a školního prostředí proti případným rizikům, která mohou vznikát nejen uvnitř školy, ale mohou přicházet i z vnějšího prostředí.

6.2 Plán bezpečnosti na škole

Škola se při předcházení krizovým situacím a rizikovému chování žáků řídí legislativními dokumenty a metodickými doporučeními. Základem úspěšné prevence jsou kvalitně nastavená vnitřní pravidla školy. Základním dokumentem je vnitřní řád, který přesně vymezuje povinnosti žáků i pedagogů školy ve vztahu k organizaci života školy a vymezuje pravidla pro soužití ve třídách v průběhu vyučování a mimo něj.

Ve školním roce proběhlo mezi žáky čtvrtého až šestého ročníku dotazníkové šetření týkající se bezpečnosti na škole. Žáci označili riziková místa ve škole pro výskyt nebezpečných či rizikových situací ve všech smyslech. Nejčastěji se objevila tato místa: WC, schodiště a zábradlí, šatny a tělocvičny. Většinou se jedná o místa, kde se žáci nepohybují bezprostředně pod přímým dohledem vyučujícího. Při dohledu, který vyučující vykonávají o přestávkách, častěji kontrolují WC. Při odchodu na hodiny tělesné výchovy rovněž žáky do šaten a následně do tělocvičen a zpět odvádí vyučující.

Výňatek ze Školního řádu

Prodlévání v prostoru šaten o přestávkách, po vyučování a o polední přestávce není povoleno. V průběhu vyučování je žákům vstup do šaten povolen pouze se svolením vyučujícího.

Žákům není dovoleno opírat se o zábradlí v budově školy.

Vyučující poslední vyučovací hodiny odvádí žáky do šatny. Není-li v šatnách dohled jiné způsobilé odpovědné osoby, vyučující vyčkává v šatně do odchodu posledního žáka.

Žáci jsou dobře seznámeni s pravidly, která se vztahují k vyučování, ale také k pobytu ve škole a k životu ve třídách a mimo ně.

Školní řád je závazný pro všechny žáky a pracovníky školy. Seznamování se směrnici probíhá vždy na začátku školního roku. Datum seznámení žáků je uvedeno v jednotlivých třídních knihách.

Zákonní zástupci žáků jsou se směrnici seznámeni na první třídní schůzce.

Minimální standard bezpečnosti

Minimální standard bezpečnosti zahrnuje opatření prostorová, organizačně-technická, personální a opatření v oblasti zpracované dokumentace. Všechna tato opatření směřují k zajištění fyzické i psychické bezpečnosti žáků.

1. Prostorová a organizačně technická opatření

Škola využívá jako vstupy do školy dva vchody, první z nich, vchod A, se otevírá každé ráno v 6:30 hod. a slouží jako vstup pro dojíždějící žáky. Vstup do něj je kontrolován nepedagogickým pracovníkem. Pro ostatní žáky se hlavní vchod otevírá v 7.40 hod. Vchod A se zamyká v 8.00 hod. a odemyká se v 11.30 hod, kdy začíná sloužit i jako vstup pro cizí strážníky. Cizí osoby do školy vstupují vchodem B, pro vstup se musí ohlásit pomocí elektronického vrátného a jsou vpuštěni až po ověření účelu jejich vstupu. Tento vchod je opatřen kamerovým systémem. V zadní části budovy se nachází východ, který slouží pouze jako evakuační a neumožňuje vstup do budovy.

Škola má uzamykatelné vstupy do budovy, zabezpečená okna i dveře proti volnému vniknutí osob. Na začátku, v průběhu i na konci dne škola vstupy zabezpečí. Toto zabezpečení umožňuje bezpečný únik z budovy.

Škola zamezuje nepovoleným osobám vstup do dalších prostor, které nejsou určeny pro poskytování vzdělávání s výjimkou provozních případů – revize, kontroly, stavební úpravy atd.

2. Personální opatření

Škola zajišťuje dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku vstupu do prostor školy, po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy školy. Dohledem nad žáky jsou pověřeni pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci, je stanoven rozvrh dohledu nad žáky, který je vyvěšen na snadno rozpoznatelném místě.

Škola zajišťuje i dohled nad žáky na akcích, které souvisejí s vyučováním, ale které jsou realizovány mimo školu.

3. Opatření v oblasti zpracované dokumentace

Škola má zpracovány dokumenty pro mimořádné události a má zajištěny periodické zkoušky technických prostředků a zařízení a spolupracuje se složkami integrovaného záchranného systému a s orgány místní správy.

Škola má v dokumentech povinnosti zaměstnanců – zajišťování dohledů, informování o vzniku mimořádných událostí, seznamování s opatřeními zajišťujícími bezpečnost a ochranu zdraví.

Škola seznamuje žáky a zaměstnance s vnitřními řády odborných učeben, s pravidly při plavání, lyžařském výcviku, sportovně-turistickém kurzu, soutěžích, výletech, školách v přírodě atd.

Minimální standard bezpečnosti na naší škole je zajištěn:

- preventivními opatřeními – technická opatření, poučení žáků, pedagogických i nepedagogických zaměstnanců školy a nácvik řešení mimořádných událostí
- bezpečnostním plánem školy – plány, zajišťující účinnou a efektivní reakci na danou mimořádnou situaci
- vnitřními předpisy a dokumentací školy

6.3 Plán e-bezpečnosti na škole

Výňatek ze školního řádu

Mobilní telefony, hodinky a šperky mají žáci neustále u sebe a mají zakázáno je odkládat. Odkládají je pouze z bezpečnostních důvodů a na výslovný pokyn vyučujících, kteří je na stanovenou dobu převezmou do úschovy a zajistí jejich bezpečnost. Mobilní telefony žáků i vyučujících jsou během vyučovací hodiny zcela vypnuté. Žákům je zakázáno pořizování

zvukových a obrazových nahrávek pomocí mobilních telefonů bez souhlasu dotyčné „snímané“ osoby.

Fotografie žáků jsou zveřejňovány na webových stránkách školy pouze s písemným souhlasem rodičů, který je uložen v katalogovém listu žáka u třídního učitele.

Řád počítačové učebny je vyvěšen v počítačové učebně.

Pravidla internetového provozu

Na internetu se pohybuj obezřetně, opusť web, který je podezřelý.

Neuváděj na veřejném profilu telefonní číslo nebo adresu.

Neposílej nikomu svoji intimní fotografii, nikdy nevíš, kde se může objevit.

Udržuj hesla (k e-mailu i jiná) v tajnosti, nesděluj je ani přátelům a kamarádům.

Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární e-maily a vzkazy.

Nedomlouvej si schůzku přes internet, aniž bys o tom neřekl někomu jinému.

Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.

Když s někým nechceš komunikovat, nekomunikuj.

Při používání webové kamery buď obezřetný, kdokoli může na druhé straně hovor nahrávat.

Než cokoliv potvrdíš, přečti si podmínky užívání.

Žáci jsou rovněž seznámeni s ***Listinou dětských práv na internetu***.

Mám právo bádát, učit se a užívat si na internetu všechny dobré věci.

Mám právo nevyplňovat na internetu žádné formuláře a neodpovídat na otázky.

Mám právo uchovávat veškeré informace o sobě v tajnosti.

Mám právo se na internetu cítit bezpečně a být v bezpečí.

Mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám, nebo kterým nevěřím.

Mám právo vždy požádat rodiče o pomoc.

Mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci.

Mám právo nahlásit dospělým každého, kdo se na internetu chová divně.

Mám právo, aby mě nikdo neobtěžoval a netrápil.

Mám právo, aby mi lidé na internetu prokazovali respekt.

Žáci jsou v hodinách informatiky informováni o netiketě – o obecném rámci chování v internetovém světě a seznámeni s problémem kyberšikany. Teoreticky vědí jak postupovat, pokud se stanou obětí kyberšikany.

Kroky řešení kyberšikany – doporučení oběti

UKONČETE – Nekomunikuj s útočníkem, nesnaž se ho odradit od jeho počínání, nevyhrožuj, nemsti se, cílem útočníka je vyvolat jakoukoliv tvoji reakci.

BLOKUJTE – Zamez útočníkovi přístup (kontaktuj poskytovatele služby, zablokuj si přijímání útočnickových zpráv nebo hovorů), změň svou virtuální identitu.

OZNAMTE – Oznam útok dospělým – rodičům, učitelům, kteří kontaktují Policii ČR, schovej si důkazy pro vyšetřování – zprávy, videozáznamy, odkazy na weby, blogy.

ŽÁDEJTE – Po ukončení případu trvej na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

Pomoc

Nová poradna pro bezpečný internet: www.internethelpline.cz

Internetová linka bezpečí: pomoc@linkabezpeci.cz

Linka bezpečí pro děti: tel. 116 111 (zdarma a anonymně)

Linka důvěry Dětského krizového centra tel. 241 484 149 (zdarma a anonymně), 777 715 215

Další pomoc prostřednictvím aplikace Skype na adrese (skype jméno) ld_dkc v časech:

pondělí až čtvrtek 14.00 – 22.00

pátek až neděle 10.00 – 22.00

Drop-in nonstop linka pomoci: tel. 222 221 431

www.linkabezpeci.cz

www.elinka.iporadna.cz (chat Linky důvěry Dětského krizového centra pátek až neděle mezi 14.00 až 18.00)

www.linkaduverydkc.cz

www.napisnam.cz

www.saferinternet.cz

www.bezpecne-online.cz

www.protisikane.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.sikana.org

www.e-bezpeci.cz

Nahlášení nezákonného a nevhodného obsahu na internetu:

linka Policie ČR (aplikace.policie.cz/hotline)

Horká linka (www.horkalinka.cz)

Internet Hotline (www.internethotline.cz)

Příloha A: Metody při realizaci prevence

V rámci výuky budou kromě tradičních metod práce využívány také další metody, které se nám osvědčily. Výchova ke zdravému životnímu stylu bude prolínat mezipředmětově.

Příklady používaných metod práce

- aktivní sociální učení
- výklad
- samostatná práce-výtvarné a slohové práce na určená témata
- přednášky a besedy s pozvanými odborníky, diskuse
- sociální hry, situační hry
- relaxační techniky
- projektové vyučování
- skupinová práce
- využití výukových pořadů a internetu
- modelové situace
- myšlenkové mapy
- dramatizace
- sebeprožitkové techniky
- řešení problémových situací

Při realizaci využíváme:

1. vzdělávací program „Brána do života“ - vyučující mají zpracované plány, ve kterých je celá problematika zařazena s ohledem na věk žáků
2. školní řád-v oddílu „práva a povinnosti žáků“ je bod č. 8 –*Žáci chrání zdraví své i zdraví spolužáků, žákům jsou zakázány všechny činnosti, které jsou zdraví škodlivé a které mohou přivodit žákům úraz. Porušení zákazu je vždy závažným porušením povinností stanovených tímto školním řádem. Takové porušení je klasifikováno sníženým stupněm z chování“*
3. proškolení pedagogických pracovníků v oblasti prevence a šikany,
4. sportovní a vědomostní soutěže – škola se každoročně zapojuje do nejrůznějších sportovních soutěží, Pythagoriády, matematické olympiády, olympiád v anglickém a německém jazyce, biologické olympiádě, dějepisné olympiádě...
5. besedy a přednášky-vhodné je kombinovat nepřetržité působení na žáky v oblasti prevence rizikového chování s jednorázovými akcemi
6. výlety a exkurze – využíváme i tuto možnost spojení teorie s praxí, exkurze jsou zaměřeny na doplnění vědomostí získaných ve škole, výlety tříd, které jsou několikadenní, utužují třídní kolektivy a nabízejí možnost příjemně strávených dní v jiném prostředí
7. každoročně pořádáme pro žáky sedmých ročníků lyžařský výchovně-výcvikový zájezd, pro žáky šestých ročníků sportovně turistický kurz, pro žáky osmých a devátých ročníků ekologický pobyt-všechny tyto akce umožní žákům prožít vždy celý týden v novém prostředí, poznat své spolužáky, zjistit hranice svých možností a posouvat je dál
8. divadla a výstavy – ve školních akcích mají místo i návštěvy divadelních představení, které připravují žáci gymnázia, vystoupení afrických nebo ruských souborů, výstavy našich žáků devátých tříd, kteří každoročně představují výsledky svého výtvarného působení na škole
9. výchovné koncerty seznamující s vývojem hudby

Příloha B: Projekt realizovaný školou

Cílovou skupinou školního projektu jsou žáci I. stupně a žáci 6. ročníku II. stupně.

Bereme do úvahy, že v první třídě dochází k velké změně – příchod na ZŠ a v šesté třídě nový třídní učitel, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků a příchod spolužáků nových. V obou případech se formuje nový kolektiv, proto je důležité zaměřit se na vytvoření optimálního sociálního klimatu plném pohody a porozumění. V šestém ročníku provádějí pracovníci Školního poradenského pracoviště v měsíci listopad diagnostiku třídního kolektivu dotazníkem B - 3 zaměřeným na vztahy ve třídě.

Důraz klademe na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě i na škole.

Prevence na I. stupni

Prevence na I. stupni je realizovaná především v hodinách českého jazyka, prvouky, vlastivědy a přírodovědy. Dále v tomto školním roce uskutečníme na I. stupni řadu aktivit:

- a) dvouhodinové preventivní bloky v jednotlivých třídách – realizuje ŠMP a žáci v rámci celoškolského projektu Kamarádstvím proti šikaně
- b) další akce realizované dalšími organizacemi

Cílem preventivního působení na I. stupni je:

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- utváření vztahů v dětském kolektivu
- určení pravidel výchovy ke zdraví, osobní hygieně, upevnění správných stravovacích návyků
- uvědomění si a zvyšování významu pohybové aktivity, její realizace, široká nabídka volnočasových aktivit
- uvědomění si významu rodiny jako bezpečného místa
- znalosti domácích prostředků na čištění, praní a úklid – zacházení s nimi
- poznávání rostlin – jejich prospěšnosti a škodlivosti, poznávání hub a lesních plodů (jedlé a jedovaté)
- poskytování základních informací o tabákových výrobcích a jejich důsledků pro zdraví
- poskytování základních informací o alkoholu, podávání alkoholických nápojů dětem např. při oslavách
- znalosti o stavbě a funkci orgánů těla-škodlivost návykových látek na organismus
- základy etické a právní výchovy
- osobní bezpečí – vztah k neznámým lidem, ochrana před obtěžováním cizí osobou
- nácvik chování v krizových situacích, nebezpečí při komunikaci s cizími osobami, kamarádství a důvěra
- rozvíjení schopnosti diskutovat, komunikovat, říci si o pomoc při problému
- sebepožítkové metody-moje rozhodování
- včasná diagnostika problémů ve třídních kolektivech
- spolupráce s rodiči

Témata projektů na I. stupni:

1. ročník – Zdraví a nemoc, prevence úrazů. Já a mí kamarádi.
2. ročník – Jedovaté a léčivé rostliny, léky. Loď třídy.
3. ročník – Tabák, alkohol. Ostrov třídy.
4. ročník – Návykové látky, jejich vliv na zdraví člověka, nácvik způsobů odmítání NL. Naše třída.
5. ročník – Kyberšikana a šikana. Já a moje třída.

Hledisko očekávaných výsledků a znalostní kompetence žáků:

Sledovat budeme projevy a názory dětí po ukončení jednotlivých bloků chování dětí a výskyt negativních projevů v jejich chování ve škole.

Zodpovídá ŠMP, SOCPED a TU

Kompetence:

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat své zdraví
- vysvětlí pojem zdravý životní styl
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu
- umí správně zorganizovat svůj volný čas
- mají základní pracovní a hygienické návyky
- rozlišují pojmy léky, byliny a návykové látky
- žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají zdravotní a sociální rizika návykových látek
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů, znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- znají instituce, které se zabývají pomocí a umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- vědí, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jejich práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých, je protiprávní
- rozeznají krizové situace a umí se v nich orientovat
- umí zdvořile jednat s lidmi, spisovně se vyjadřovat
- umí pracovat ve skupině, odstoupit od svého názoru
- mají vytvořené povědomí o kvalitách jako odpovědnost, spolehlivost...
- umí se bezpečně pohybovat na silnici – jako chodec i jako cyklista
- znají pravidla bezpečného chování v přírodě, umí poskytnout první pomoc při drobných poraněních

Prevence v 6. ročníku

Jednodenního projektu žáků 6. ročníku „Jsme jeden tým“:

V tomto školním roce bude akce nahrazena projektem, který bude realizovat organizace Magdaléna o. p. s.

Naše očekávání

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (např. formou komunikačního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“

Program založíme na aktivní práci skupiny i každého jednotlivce. V rámci tohoto programu stanovíme pravidla soužití ve skupině – aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení. Společně vytvořená a dodržovaná pravidla ve třídě a ve škole jsou velmi účinnou prevencí rizikového chování zejména nekázně, násilí a šikany. Při tvorbě pravidel budeme pamatovat na:

- spoluúčast dětí – spoluúčast na vytváření a upevňování pravidel je základem toho, aby děti pravidla přijaly a řídily se jimi,
- integrace pravidel do denního života – nestačí jednorázové seznámení s pravidly, je třeba, aby děti prožívaly to, že se vyplatí tato pravidla dodržovat,
- srozumitelnost a splnitelnost – srozumitelnost je dána formulací pravidel s přihlédnutím k tomu, co si žáci pod jednotlivými pojmy představují, jaký je jejich výklad. Splnitelnost je dána repertoárem žádoucího chování a možností v určité míře pravidla revidovat a případně upravovat,
- pozitivní formulace pravidel – pravidla by měla být formulována v pozitivní podobě, formy zákazu inspirují k jejich porušování,
- přiměřenost počtu – přemíra pravidel často vede k jejich ignoranci,
- pravidla se týkají všech lidí účastnících se výchovného procesu – děti jsou velmi vnímavé na dvojí výklad pravidel a jejich porušování dospělými.

Pravidla třída sepíše a poté umístí ve třídě. Porušováním, plněním pravidel, diskusi o jejich funkčnosti v průběhu roku se třída zabývá na třídnických hodinách.

Program doplníme hrami s nácvikem verbální a nonverbální komunikace, hrou na sebepoznání, stimulačními hrami, relaxačními aktivitami.

Cílem je vytvořit dobře fungující tým žáků a učitelů.

Obsah programu

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity „Naše třída“

- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
-

Nabídka aktivit

- Naše třída

Žáci dostanou za úkol pracovat ve dvojicích a napsat 5 společných znaků, které by podle jejich názoru měla mít dobrá třída. Pak vytvoří čtveřice, šestice...až celá třída a společně pak všichni stanou 10 znaků – „Desatero“ třídy, které bude vyvěšené ve třídě, všichni se budou snažit jej stále dodržovat. Dokonce si i žáci mohou stanovit sankce za případné porušování pravidel.

P ř í k l a d:

„Desatero“ naší třídy

1. Dobrá třídní učitelka
2. Táhnout za jeden provaz
3. Udržovat pořádek ve třídě
4. Spolupracovat a vzájemně si pomáhat
5. Neporušovat školní řád
6. Nešikanovat a nepomlouvat se
7. Dbát na svoje povinnosti
8. Vyvíjet aktivitu
9. Důvěřovat si
10. Učit se

- Molekuly

Žáci se volně pohybují ve třídě jako atomy a na pokyn učitele vytvoří větší skupiny – molekuly. Poté se rozpojí, pohybují se opět jako atomy a hra pokračuje.

- Posílám informaci

Žáci stojí v kruhu a posílají si informaci. Když ji posílají vedle, použijí slovíčko **zip**, když přes kruh, tak **zap** a když někdo informaci nechce a chce ji vrátit odesílateli, tak použije slovíčko **boing**.

- Abeceda

Na list papíru žák napíše své jméno (tiskacím písmem) a postupně obchází své spolužáky, kteří se podepisují, přičemž využívají některé ze zapsaných písmen.

- Řada

Seřaďte se do řady podle měsíce narození, nebo podle abecedy, výšky, délky vlasů...

- Propast

Na podlahu natáhneme provázek – pěšina nad propastí. Žáci se seřadí na pěšinu a mohou se pohybovat pouze po ní. Zadáme pokyn, ať se seřadí podle např. podle výšky, nejmenší budou u dveří a nejvyšší u okna. Nikdo nesmí z pěšiny dolů, nikdo nesmí spadnout do propasti, všichni musí splnit úkol.

- Hádej, hádej, hadači (sbíráme informace o TU a MP)

Žáci dostanou lístečky a tipují odpovědi na různé otázky:

- Ve kterém měsíci jsem se narodila?
- Pocházím z velkého nebo malého města?
- Kterou činnost nemám ráda?
- Kde nejraději relaxuji?
- Která barva je moje oblíbená? ...

- Vyměňte se všichni

Žáci sedí v kruhu, vyučující stojí v kruhu a zadává pokyny – Ať si vymění místa všichni, kdo mají dlouhé vlasy... apod. Úkolem žáků je co nejrychleji opustit své místo a obsadit jiné. Další variantou je – vyučující je mimo kruh, odebereme jednu židli a zbývající žák stojí uprostřed a zadává pokyn, poté se snaží co nejrychleji si sednout, na jeho místo se dostane jiný žák, na kterého židlička nezbyla.

- Vizitka

Na čtvrtku žáci nalepují obrázky, dokreslují to, co vystihuje jejich osobu, jaké mají zájmy záliby... a pak sami sebe představí.

- Můj soused

Žáci sedí v kruhu, jednoduchou aktivitou je promícháme, vytvoříme dvojice, ve kterých budou žáci zjišťovat zajímavé informace o spolužácích, kterými pak spolužák představí ostatním.

- Hry se jmény

Žáci sedí v kruhu a každý nejprve řekne své jméno, případně přezdívku. Pak se žáci sami seřadí podle abecedy. Poté se žáci představí svým jménem tím, že vymyslí ještě přídavné jméno od stejného písmena (např. Já jsem veselá Veronika, milý Marek ...).

- Demografie

Žáci sedí opět v kruhu a vyučující vyslovuje různá tvrzení, např. Vstane každý, kdo má doma kočku, kdo hraje na nějaký hudební nástroj, atd. Tvrzení je nutné připravit předem a zaměřit se na to, co chceme zjistit, nebo co by bylo dobré, aby všichni věděli.

- Společný strom

Žáci mají za úkol namalovat na velký arch papíru strom své třídy. Každý napíše a nalepí své jméno v podobě listu, květiny, plodu apod. na to místo, kde se cítí nejlépe.

- Erby

Každý žák vytvoří svůj erb. Čili obrázek něčeho, co ho charakterizuje (jméno, motto, barvy, zvíře, rostlina, oblíbená činnost...) Hledá pak mezi ostatními, kdo má v erbu něco podobného a podle toho vytvoří skupinky. Společně si pak o jejich erbech povídají a představí je ostatním. Erby můžou žáci vystavit ve třídě, stejně jako o strom třídy, vidět je můžou i rodiče na třídních schůzkách.

- Skupinová práce

Třída se sama rozdělí na čtyři skupinky tak, jak spolu kamarádí. Každá skupinka dostane za úkol napsat, co je ve skupině spojuje a co je odděluje od ostatních. Mezitím se pověsí na tabuli velký balící papír, na který se budou zaznamenávat jednotlivé odpovědi. Všichni budeme zjišťovat, jaké jsou společné odpovědi.

- Lístky důvěry

Připravíme čtyři druhy barevných lístečků, z nichž každý žák dostane tři od každé barvy. Postupně vyzýváme žáky k tomu, aby své lístečky po uvážení předali svým spolužákům. Modré lístky mají předat těm, o kom si myslí, že jsou „stmelovači“ třídy. Hnědé lístečky rozdat těm, o kterých si myslí, že jsou mluvčími třídy. Zelené lístečky dostanou ti, kteří by chtěli ostatní více zapojit do kolektivu. Červené lístečky vyjadřují sympatii.

- Indiánské jméno

Žáci se pokusí najít pro sebe „indiánské“ jméno (víceslovné označení, které se dotýká jejich vlastností, identity, schopností i přání) a napsali je na papír. Např. Eva – ta, která je tajemná. Petr – ten, který rád řádí o přestávkách... Poté je vloží do krabičky. Každý si pak vylosuje jedno ze jmen a přečte pouze charakteristiku nositele daného jména a třída se pokusí určit, kdo ve třídě by to mohl být.

- Lod' třídy

Třída dostane za úkol namalovat loď třídy. Vyučující je nestranným pozorovatelem této aktivity a dělá si z dané činnosti poznámky. Sleduje zejména, jak se žáci ujmají úkolu a dělby funkcí.

Funkce: kapitán, zástupce kapitána, kormidelník, plavčík, kuchař, posádka.

- Mořská příšera

Třída se rozdělí na dvě skupiny. Každá skupina stojí na těsně vedle sebe postavených židlích u výchozího bodu – každá na protilehlém konci třídy. Úkolem je vyměnit si místa. Skupina se pohybuje pouze přemísťováním židlí, přičemž nikdo se nesmí dotknout nohou ani rukou země (příšera by ho sežrala). Příšera také hlídá každý zvuk (hlučné položení židle, otření se židlí o sebe nebo o podlahu, stěnu, smích, domlouvání). Hra tedy musí probíhat za naprostého ticha. Vyhrává družstvo, které se rychleji přemístí na druhou stranu.

- Míček

Učitel vybere dva pozorovatele a časoměřiče. Zbytek skupiny si stoupne do kruhu a hází si míčkem. Každý hází míčkem pouze jednou. Úkolem všech je pamatovat si, v jakém pořadí kdo hází. Celou akci zopakujeme 2x. Poté učitel zadá instrukci: úkolem bude dotknout se míčku v pořadí jako poprvé, a to co nejrychleji. Časoměřič měří čas, pozorovatelé si všimají a zapisují si, co se ve skupině děje – kdo dává nápady, kdo je zamítá, kdo je aktivní, kdo pasivní, či nápad byl nakonec realizován...

- V naší třídě

Každý žák dostane list papíru – to bude nebe. Na něj nakreslí sluníčko – sebe. Zatím je na nebi sám, ale přemýšlí, se kterými spolužáky by mu na nebi bylo dobře, kdo je pro něj důležitý, koho by pozval, aby se „po jeho nebi pohyboval“. Na plochu okolo sluníčka dokreslí šest obláčků. Do každého z nich napíše jméno spolužáka, se kterým se dobře cítí. Poté postupně představí své spolužáky, které zakreslil do svého světa a uvede, proč si vybral právě je.

- Fidliky

Dva stejné obrázky rozstříháme na čtverce, každý žák si jeden vylosuje a pozorně si jej prohlédne. Obrázek odloží a hledá druhý fidlik. Hledá jej tak, že jej neukazuje, pouze popisuje.

- Věž

Třídu rozdělíme do skupinek, každá z nich dostane 3 špejle, 2 kolíčky, 4 čtvrtky, lepidlo a lepicí pásky. Úkolem je, aby skupina postavila věž co nejvyšší, aby se o nic neopírala a aby nevisela.

- Příšera

Třídu rozdělíme do menších skupinek po 5 a zadáme úkol – vytvořte příšeru, která se bude pohybovat a bude mít na zemi

a) sedm rukou a osm nohou

b) pět rukou a pět nohou

Všichni „příšeráci“ se musí dotýkat, příšera se musí přesunout na určené místo a musí splnit zadané podmínky.

Důležité!!! – Po každé aktivitě je důležitá reflexe!!!

Příloha C: Dotazníky

Dotazník „Jsem kyberagresor?“

Lidé, kteří jsou v případě kyberšikany oběťmi, jsou také často sami agresory. Než se sami před sebou začnete cítit špatně, udělejte si níže uvedený test a zjistěte, zda i vy jste součástí problému kyberšikany.

Na následující škále ohodnoťte sami sebe, zda a kolikrát jste se dopustili níže popsaných činností.

0 = nikdy

1 = 1–2 krát

2 = 3–5 krát

3 = více než 5 krát

Už jsem (se) někdy...

- přihlásil(a) cizím přihlašovacím jménem, abych získal(a) informace?
- poslal(a) e-mail nebo online pohlednici z cizího účtu?
- vydával(a) na internetu za někoho jiného?
- obtěžoval(a) nebo zastrašoval(a) někoho přes internet?
- zamlčel(a) svoji identitu s tím, aby ostatní hádali, kdo jsem?
- předal(a) dál soukromou konverzaci z „kecálků“ nebo e-mail bez souhlasu druhé zúčastněné osoby?
- změnil(a) profil tak, abych někoho zmátl(a) nebo vystrašil(a)?
- poslal(a) fotky nebo nějaké informace o někom na web bez jeho souhlasu?
- vyhlásil(a) o někom na internetu nebo přes „kecálky“ hlasování o čemkoli bez jeho souhlasu?
- použil(a) informace dostupné na webu k pronásledování, obtěžování, harašení nebo matení někoho konkrétního?
- poslal(a) někomu urážlivé nebo zastrašující zprávy, i když byly myšleny jako vtipy?
- hovořil(a) na webu sprostě?
- přihlásil(a) někoho jiného pro nějakou aktivitu na webu bez jeho svolení?
- použil(a) úmyslně takový nick v „kecálcích“ nebo e-mailovou adresu, která vypadá jako identita někoho jiného?
- použil(a) z jakéhokoli důvodu něčí heslo bez jeho svolení?
- napadl(a) cizí počítač, poslal(a) virus nebo Trojského koně?
- napadl(a) někoho v interaktivní webové herně?
- poslal(a) na web nadávky nebo lži o někom jiném?
- zúčastnil(a) „hlasování o výprasku“ nebo poslal (a) do webové návštěvní knihy urážlivé a sprosté příspěvky?

Hodnocení:

0–5 bodů: Kybersvatoušek

Gratulujeme! Jste kybersvatoušek! Vaše chování na webu je vzorné. Jen tak dál!

6–10 bodů: Kyberhazardér

Inu, nejste perfektní. Sice jste se nedopustil ničeho hrozného, spíš vám šlo jen o legraci. Zkuste ale neopakovat své chování, obzvláště pokud bylo útočné. Mějte na paměti bolest, kterou vaše „legrace“ může způsobit ostatním!

11–18 bodů: Kybermizera

Vaše chování na webu se musí zlepšit! Už jste se dopustil mnoha kyber-prohřešků! Mějte na paměti, že tyto praktiky jsou nebezpečné, špatné a trestuhodné. Očistěte si svůj kyber-trestní rejstřík!

Více než 18: Kyberagresor

Šlápněte na brzdy a okamžitě vypněte svůj počítač! Řítíte se velice špatným směrem. Beze vší pochybnosti jste kyberagresor. Odpojte se a přemýšlejte, jaké drastické důsledky může mít vaše jednání pro vás a hlavně vaše oběti – pokud už k těmto důsledkům nedošlo!

Dotazník „Ve třídě“

1. Jsi rád ve své třídě?
2. Máš ve třídě dobrého kamaráda?
3. Byl/a jsi svědkem toho, jak je ubližováno tvému spolužákovi?
4. Upozornil/a jsi na tuto skutečnost některého z učitelů?
5. Pomohlo to?
6. Ubližuje nebo ubližoval někdo ze školy tobě? O koho se jedná?
7. Jak ti ubližuje, ubližoval?
 - ignorování
 - posměch
 - pomluvy
 - ponižování
 - nadávky
 - fyzicky
 - jinak
8. Napiš, jak často ti je nebo bylo ubližováno.
 - nikdy
 - téměř každý den
 - téměř každý týden
 - občas
9. Ten, kdo ti ubližuje, nebo ubližoval, byl chlapec nebo dívka?
10. Kolik je těch, kteří ti ubližují?
 - 1-3
 - více než 3

11. Myslíš si, že škola dokáže žáky ochránit před ubližováním?

- ano
- ne
- nevím

12. V případě, že ti někdo ubližoval, komu jsi se svěřil, kdo ti pomohl?

- TU
- učitel
- rodič
- rodina
- kamarád

13. Víš, co máš dělat, když ti někdo bude ubližovat?

14. Víš, co máš dělat, když uvidíš, že někdo někomu ubližuje?

15. Doporučil bys naši školu svému kamarádovi? Proč?

Příloha D: Zařízení zabývající se problematikou primární prevence

K-centrum, Příbram, tel. 318 622 010

Pedagogicko-psychologická poradna v Příbrami, tel. 318 624 085

Středisko výchovné péče Příbram, tel. 318 632 266

Městský úřad Dobříš – sociální odbor, kurátor Bc. V. Brejcha, tel. 318 533 361

Zdravotní ústav se sídlem v Kolíně, pobočka Příbram, tel. 318 629 324

Nová poradna pro bezpečný internet, www.internethelpline.cz

Internetová linka bezpečí, pomoc@linkabezpeci.cz

Linka bezpečí pro děti tel. 116 111 (zdarma a anonymně)

Linka důvěry Dětského krizového centra tel. 241 484 149 (zdarma a anonymně), 777 715 215

Další pomoc prostřednictvím aplikace Skype na adrese (skype jméno) ld_dkc v časech:

pondělí až čtvrtek 14.00 – 22.00, pátek až neděle 10.00 – 22.00

Rodičovská linka tel. 840 111 234

Linka vzkaz domů, tel. 800 111 113, mobil 724 727 777

Drop-in nonstop linka pomoci, tel. 222 221 431

Národní linka pomoci AIDS, tel. 800 144 444

Další informace:

www.linkabezpeci.cz.

www.elinka.iporadna.cz (chat Linky důvěry Dětského krizového centra pátek až neděle mezi 14.00 až 18.00)

www.linkaduverydkc.cz

www.napisnam.cz

www.saferinternet.cz

www.bezpecne-online.cz

www.protisikane.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.sikana.org

www.e-bezpeci.cz

Nahlášení nezákonného a nevhodného obsahu na internetu:

linka Policie ČR (aplikace.policie.cz/hotline)

Horká linka (www.horkalinka.cz)

Internet Hotline (www.internethotline.cz)

Příloha E: Plán pedagogické podpory

Jméno a příjmení dítěte, žáka nebo studenta (dále jen „žák“)	
Škola	
Ročník	
Důvod k přistoupení sestavení PLPP	
Datum vyhotovení	
Vyhodnocení PLPP plánováno ke dni	

I. Charakteristika žáka a jeho/její obtíží

(silné, slabé stránky, popis obtíží, pedagogická, případně speciálně – pedagogická diagnostika s cílem stanovení úprav ve vzdělávání, aktuální zdravotní stav, další okolnosti ovlivňující nastavení podpory)

II: Stanovení cílů PLPP

(cíle rozvoje žáka)

III. Podpůrná opatření ve škole

(Doplňte konkrétní postupy v těch kategoriích podpůrných opatření, které uplatňujete)

a) Metody výuky

(specifikace úprav metod práce se žákem)

b) Organizace výuky

(úpravy v organizaci výuky ve školní třídě, případně i mimo ni)

c) Hodnocení žáka

(vymezení úprav hodnocení, jak hodnotíme, co úpravami hodnocení sledujeme, kritéria)

d) Pomůcky

(učebnice, pracovní listy, ICT technika, atd.)

e) Požadavky na organizaci práce učitele/ů

IV. Podpůrná opatření v rámci domácí přípravy (popis úprav domácí přípravy, forma a frekvence komunikace s rodinou)

V. Podpůrná opatření jiného druhu (respektovat zdravotní stav, zátěžovou situaci v rodině či škole – vztahové problémy, postavení ve třídě, v jakých činnostech, jakým způsobem)

VI. Vyhodnocení účinnosti PLPP (Naplnění cílů PLPP)	Dne:

Doporučení k odbornému vyšetření ¹	☐ Ano ☐ Ne ☐ PPP ☐ SPC ☐ jiné	
Role	Jméno a příjmení	Podpis a datum
Třídní učitel		
Učitel/é předmětu/ů		
Pracovník ŠVP		
Zákonný zástupce		

¹ Doporučení k odbornému vyšetření